

UPPDRAGET SLUTFÖRT
GENERAL MICAEL BYDÉNS NIO ÅR SOM ÖB

Möt nye ÖB **MICHAEL CLAESSION**

BALTOPS samlade 19 nationer i Östersjön

Boost för Försvarsmaktens **HUNDAR**

PLUS: RO:NS MOTIGA COMEBACK | MARINENS DRÖNARSATSNING
SÅLARNASOM JAGADE UBÅTAR | SWIMRUNVETERANEN | DYKSKOLAN

ALLTID I MITT HJÄRTA

SAMMA DAG SOM jag fick beskedet av regeringen att jag utnämns till överbefälhavare meddelade talespersonen för det ryska utrikesdepartementet att ett svenskt medlemskap i Nato skulle få försvars- och utrikespolitiska konsekvenser som innebär nödvändiga åtgärder från rysk sida. Den ryske ambassadören kallades till UD för att upplysas om att Sverige är en självständig stat som självständigt beslutar om säkerhetspolitik och säkerhetspolitiska val. Ett självklart besked. Mindre självklart i min

binera det med omfattande stöd till Ukraina och en hög intensitet i operationer och övningsverksamhet. Det inger respekt och bygger förtroende.

Och på tal om förtroende: Alldeles i början av min ämbetsperiod beslutade jag mig för att det interna och externa förtroendet måste stärkas då det är helt centralt för vårt unika uppdrag. Jag är övertygad om att de nivåer vi nu ser vad gäller allmänhetens förtroende, liksom politisk beredvillighet att anamma våra militära råd, är avgörande för

” Hur sätter man punkt för 42 år i uniform? Det gör man inte. En del av mitt hjärta kommer alltid finnas kvar hos er. ”

värld var att Sverige faktiskt skulle vara allierad när jag nio år senare lämnar befattningen.

Men Sveriges Natomedlemskap är bara en sak av allt det som har påverkat Försvarsmakten, och bara en sak av allt som har hänt. Åren som ÖB låter sig svårligen sammanfattas, men några händelser har präglat mina dagar. Det handlar naturligtvis om omvärldsutvecklingen, med det ryska fullskaliga invasionskriget mot Ukraina som en brutal markör. Det finns ett före och ett efter den 24 februari 2022.

Som en konsekvens av tydliga spänningsfält i omvärlden samt ökad risktagning och oförutsägbarhet i det ryska agerandet, har politiken successivt tillskjutit resurser för en starkare försvarsmakt. Vi har vuxit i numerär och organisation och vi har de senaste åren – genom starka arbetsinsatser av medarbetare på alla nivåer – lyckats kom-

me tillskott vi får och som vi nu, och framåt, har att omsätta till starka krigsförband. Värna förtroendet för Försvarsmakten.

NÄR JAG SER tillbaka dyker minnen upp från ett historiskt Rikshemvärnslarm, beslut om förbandsrotationer till Gotland, förbandsbesök i Mali, evakueringen från Kabul till de stegvisa framflyttningar vi har gjort i gemensam försvarsplanering med Finland och övriga Nordiska länder. Men de för mig viktigaste minnena är alla möten genom åren – planerade eller spontana – med människor i Försvarsmakten.

Hur sätter man punkt för 42 år i uniform? Det gör man inte. En del av mitt hjärta kommer alltid finnas kvar hos er.

S4 AKTUELLT

S12 5 INSIKTER

Detta kan vi lära av
Ukrainakriget

S14 ÖB OM SINA NIO ÅR

General Micael
Bydens sista intervju
som ÖB

S18 ALLA CHEFERNA

ÖB för ÖB

S20 VEM ÄR NYE ÖB?

Möt Michael Claesson

S24 RÖJDYK +

SJÖFARTSVERKET
Helikopterövning

S48 TUFF VÅG TILLBAKA

Om reservofficerens
motiga återkomst

S50 YNGST I

BATALJONEN

Därför engagerar sig
läraren Siri i hemvärnet

S52 PRIDE

Färgstarka möten
under årets Pride

S54 MATERIEL

Marinens plan för
drönarförsvaret

S62 FYS

Swimrun – den
ultimata utmaningen

S64 TILL SIST

Boktips, hund-
begravning och
skjutglad paddare

S66 MAGASINSFYNDET

1600-talstältet alla
pratar om

S67 BILDEN

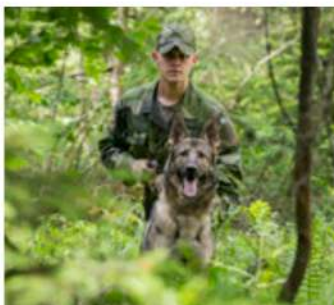
ÖB OCH KOLLEGA

JAG SÅG HONOM i ögonvrån. Han passerade dörren till mitt rum, hälsade på någon. Stannade vid ett annat rum. Snick-snackade lite. Fortsatte sedan bort mot köket. När jag hämtade kaffe satt han där vid ett bord, pratade med några av mina kollegor. Hälsade mig när jag kom in i köket med ett avspänt hej. Jag uppfattade inte vad de pratade om. Inget särskilt, i varje fall. Väder, vind, kanske. Om något pågående projekt. Han satt där som en av kollegorna. Inget märkvärdigt. Samtidigt, i mitt huvud, väldigt märkvärdigt. Sveriges överbefälhavare, myndighetens chef, vid ett köksbord en förmiddag på avdelningen. Det är mitt första minne av general Micael Bydén.

Henrik Lundqvist Rådmark, redaktör

RÄDDA EN DYKARE. När olyckan under ytan är framme träder dykarläkarna in. Rutinerna övas i Karlskrona. **S26**

HUNDLYFT 220 hundar i Försvarsmakten ska bli 300. Följ med till skolan som formar dem. **S38**

NATO I ÖSTERSJÖN För första gången som allierad deltog Sverige i årliga jätteövningen Baltops. **S32**

UBÅTSJÄGARN Sälarna kunde faktiskt hitta ubåtar i skärgården. Så det var inte deras fel att projektet stängdes. **S58**

REDAKTION. Försvarsmaktens personaltidning finns även på www.forsvarsmakten.se och Emilia. **Kontakt:** ff-red@mil.se, telefon: 08-788 88 88. **Ansvarig utgivare:** Anna Siverstig, kommunikationsdirektör. **Redaktör:** Henrik Lundqvist Rådmark, henrikraadmark@mil.se, Försvarsmaktens kommunikationsavdelning. **Art Director:** Markus Hillborg, Make Your Mark, Stockholm. **Tryck:** Ljungbergs tryckeri. Redaktionen förbehåller sig rätten att bearbeta inkommet material. *Enskilda artiklar ger inte nödvändigtvis uttryck för Försvarsmaktens officiella ståndpunkt.* För ej beställt material ansvaras ej. Utgivningsdag 18 sep 2024. ISSN 1100-8245. Omslag: Hampus Andersson/Stridsfoto.

IDROTTSVÄRNPLIKT

Vid Dalregementet i Falun startar nu ett pilotprojekt med värnplikt för unga idrottare.

PILOTPROJEKTET SKA genomföras under två år och ge unga idrottare möjligheten att kombinera värnplikt med en satsning inom idrott. Första inryck för denna form av värnplikt, kallad idrottsvärnplikt, sker i juni nästa år.

Idrottsvärnplikt innebär tolv månaders grundutbildning där militär utbildning kombineras med idrottssträning. Första gruppen idrottssoldater fokuserar på längdskidåkning, och under projektets andra år ska fler idrotter som skidskytte och skidorientering inkluderas.

– För den enskilde individen blir det ett år av personlig utveckling på många olika plan. Nils van der Poel är ett utmärkt exempel på en person som har genomfört värnplikten och sedan fortsatt att utvecklas, säger Mattias Otterström, bataljonschef vid Dalregementet och ansvarig för grundutbildningen.

Idrottssoldaterna har schemalagd träningstid där antalet

Första inryck för idrottsvärnplikt sker i juni nästa år.

DEBORÅ EGENVÄLL/FÖRSVARSMÄKTEN

timmar kan variera beroende på utbildningsplanen men alla har möjlighet att fokusera på sin idrott. Samma ersättning och förmåner som för vanlig värnplikt gäller med dagersättning, fri kost, logementsboende, resor hem vid permissioner och en utbildningspremie efter avslutad värnplikt.

Rekrytering pågår och kandidater väljs ut för tester hos Plikt- och prövningsverket efter sommaren. Att ansöka är naturligtvis frivilligt, men för den som klarar testerna och tackar

ja till utbildningen gäller plikt-lagen. Idrottsvärnplikt innebär utbildning till gruppchef för att kunna leda en grupp på åtta till tio soldater.

Efter genomförd idrottsvärnplikt sker krigsplacering i en skyttebataljon med möjlighet att söka vidare till officersutbildningar eller ta anställning som soldat.

Efter genomförd officersutbildning finns det möjlighet att söka tjänst som kontinuerligt tjänstgörande officer eller reservofficer.

DAVID KRISTIANSEN/19

Sverige arktiska förmåga och värnpliktiga står i fokus när Nato gör tv om Sverige.

SVERIGE PRESENTERAS PÅ NATOTV

NATO HÅLLER JUST nu på med en tv-produktion om Sverige. Filmen kommer bland annat innehålla det som är unikt för Sverige, som vår arktiska förmåga, Gotland samt Göteborgs hamns betydelse för norra Europa. Filmteamet kommer också prata med värnpliktiga, eftersom många Natoländer är intresserade av den svenska modellen av plikt. Inspelningen sker under augusti och september.

FÖRSTA KASERNEN PÅ P 18 KLAR

JONATHAN ÖHRMAN/P 18

Logement anno 2024.

I SLUTET AV augusti invigdes den första kasernen för värnpliktiga på Gotlands regemente, P 18, med plats för 240 värnpliktiga. De 130 som just nu utbildas har därmed kunnat flytta ut ur sina tillfälliga boenden, i en före detta konferensanläggning utanför regementsområdet.

Även om den nya kasernen räcker i år mer än fördubblas antalet värnpliktiga redan till nästa inryck, varför en likadan kasern ska byggas intill.

Den nya kasernen har fått namnet Gunnfjaun och det är Fortifikationsverkets som står för skapelsen.

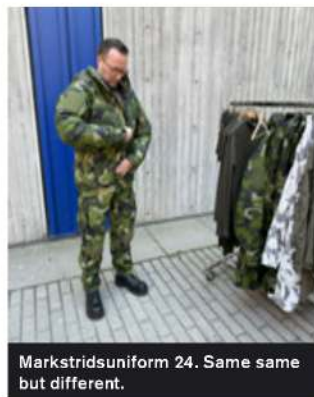
EFTERLÄNGTAT KLÄDBYTE

Markstridsuniform 24 införs i liten skala under hösten.

Anställd personal i trupptjänst vid ett begränsat antal förband blir de första som får markstridsuniform 24 (MSU24).

– Uniformssystemet kommer därefter successivt att införas på förband, säger arméförvaltare Kenneth Felldén.

Försvarmaktens befintliga uniformssystem, modell 90, kommer under lång tid att vara basklädsel för all personal som inte verkar i stridande befattning, alltså för alla som har

Markstridsuniform 24. Same same but different.

sin huvudtjänst i staber och garnisonsförvaltningar och liknande.

HALLÅ DÄR

... Isak Sjöström från Södertörnsbataljonen och som för tredje säsongen deltar som instruktör i tv-programmet Kompani Svan.

FÖRSVARMAKTEN

Varför vill du vara med som instruktör i programmet?

– Det finns något väldigt fint i att få visa vad Försvarmakten står för och vad Hemvärnet är. Många deltagare får en ögonöppnare när de får uppleva ledarskapet inom Försvarmakten och varför det är viktigt att engagera sig i försvaret av Sverige.

Vad var mest utmanande?

– Koncentration och uppmärksamhet är en utmaning för vissa medan andra kan ha svårt med ordning och reda. Så är det dock i alla grupper, vi är bra på olika saker men det är ju provande för koncentration och organisationsförmåga att bli inkastad i den "gröna världen".

Något som förvånade och stundtals utmanande var [den låga] förkunskapen i att använda karta och kompass. Förmodligen som en följd av vårt moderna samhälle.

Vilken är den största skillnaden mot instruktörsuppdraget i Hemvärnet?

– Att allt tar oerhört lång tid. Det är en gammal sanning i Försvarmakten att ingenting tar mindre än en timme. Under inspelningen tar ingenting mindre än två timmar.

OMFAMNAR TIKTOK

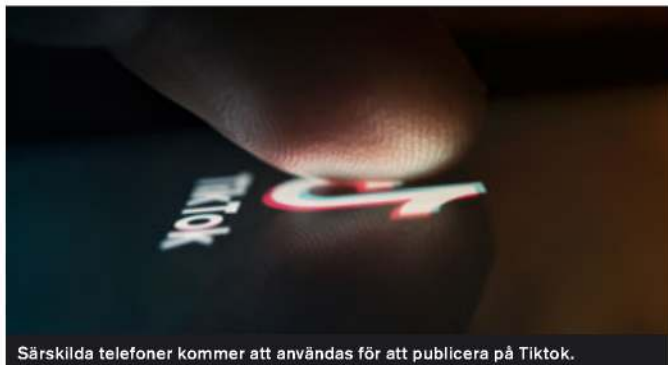
I början av oktober debuterar Försvarsmakten på TikTok. Det finns flera skäl till att man nu ger sig ut på plattformen, enligt marknadschef Johan Landeström.

– DET ÄR DEN största digitala kanalen för unga och det är viktigt för oss att vara där målgruppen är. Det handlar också om folkförankring.

Han framhåller även att i och med att den här plattformen fått så stort genomslag drar den också till sig de som jobbar med desinformation.

– Vi måste kunna bemöta osanningar som riktar sig mot svenska intressen även på TikTok, säger han och lyfter fram ett exempel.

När Ryssland drog igång sitt anfallskrig mot Ukraina dök hashtagen ”ryssen kommer” upp med budskapet att det

Särskilda telefoner kommer att användas för att publicera på TikTok.

skulle bli krig i Sverige och det spred stor oro i den yngre generationen.

– I det fallet gick vi ut och bemötte desinformationen med hjälp av influencers eftersom vi då inte själva kunde lägga ut saker.

Försvarsmakten har ju förbjudit medarbetarna att ha appen på sina tjänstemobiler för att det bedömts vara en säkerhetsrisk?

– Jo, det har inte kunnat uteslutas att Tiktokappen har dolt funktionalitet som ”tankar av” mobiltelefonerna på användarinformation – information som sedan kan förmedlas vidare till olika kinesiska myndighetsorgan. Men vi kommer bara dela öppen information och dessutom använda specifika mobiltelefoner med enda ändamålet att handha kontot på TikTok.

ADOBE STOCK

KADETT KRONPRINSESSAN

Kronprinsessan om sin officersutbildning som startade i augusti:

”MED STOR FÖRVÄNTAN fortsätter jag i dag min militära utbildning vid Försvarshögskolan. Tillsammans med övriga kadetter kommer jag framöver bland annat att fördjupa mig inom taktik, krigsvetenskap och militärstrategi.

Min ambition är nu att lägga all min kraft på officersutbildningen för att i framtiden kunna representera Sverige och Försvarsmakten på bästa sätt.

Jag ser fram emot en intres-

Kronprinsessan Victoria satte sig i skolbänken den 19 augusti.

sant och givande studietid tillsammans med mina nya kurskamrater!”

Kronprinsessan går SOFU

(Särskilt officersutbildning), en utbildning som riktar sig till personer med en akademisk examen.

DECILIA LINDBERG

NY VÄGATLAS

Nu finns en ny upplaga av Försvarsmaktens vägatlas att beställa. "Alla fordon borde utrustas med en aktuell vägatlas", säger Lars Karlsson som är samverkansofficer vid Lantmäteriet.

DEN NYA VERSIONEN ÄR välbehövlig då föregående upplaga är från 2010. Och även om det mesta i vägnätet är sig likt finns åtskil-

Lars Karlsson är samverkansofficer på Lantmäteriet.

liga betydande förändringar, som bron förbi Sundsvall. Det har också byggts om en hel del i storstadsregionerna, påpekar Lars Karlsson.

– Det rör sig uppskattningsvis om tusentals förändringar från den förra versionen, bedömer han.

Utseendet hos kartorna i den nya atlasen följer NMK-kartorna, som ligger till grund för alla kartor som används inom Försvarsmakten. Det gör att användare lätt kan känna igen och tolka den nya vägatlasen. Men en avgörande skillnad är att skalan är 1:250 000 över hela Sverige, medan den förra versionen hade en mindre skala (1:400 000) norr om Söderhamn-Älvdalen.

Vägatlasen har dessutom fullständigt UTM/MGRS-nät

Nya vägatlasen finns nu att beställa.

vilket gör att man kan ta ut koordinater.

Även om det är logistikförband som har störst behov av vägkartor tycker Lars Karlsson att alla fordon i Försvarsmakten borde ha en vägatlas. Digitala kartor är förvisso smidigare att använda i många fall, men som bekant också sårbara.

Inledningsvis finns 4 000 exemplar av kartboken i lager, men fler går att beställa. Den heter Kartbok vägatlas Sverige 2024 och har M-nummer M7715-400009.

ENKLARE INKÖP I PRIO

Den 28 oktober möts du av ett nytt Prio. Systemet genomgår en omfattande omgörning och ska bli enklare att använda och leda till effektivare processer. Förändringen sker successivt.

ULRIKA FAGER ÄR projektledare för den pågående utvecklingen av Prio. Hur kommer användarna att märka av förändringarna?

– De får bland annat en bättre översikt efter inloggning, och möjlighet att skapa snabbänkor till de mest använda funktionerna på en

personlig startsida. Vi har inledningsvis också gjort det enklare att göra inköp.

Varför gör man detta?

– Vi behöver byta den tekniska plattformen då supporten för den gamla upphör. Bytet ger oss möjlighet att göra förbättringar i systemet.

När blir det klart?

– Mycket av det arbete vi gjort nu handlar om att förbereda systemet för kommande utvecklingsarbete. Under 2025 och framåt kommer vi införa fler nya funktioner som ska ge effektivare processer inom en rad områden som HR, inköp och ekonomi.

Du hittar löpande informa-

Ulrika Fager, projektledare för utvecklingen av Prio.

tion om nyheter i Prio på Emilia. Instruktioner skickas ut när det sker förändringar som påverkar dig som användare.

TOLV HKP 16 PÅ INGÅNG

FMV HAR TECKNAT kontrakt på ytterligare tolv helikopter 16 för leverans till Försvarsmakten under de kommande åren. Det finns sedan tidigare femton exemplar och tillskottet är en del i arbetet med att stärka Sveriges försvarsförmåga.

Helikopter 16 är den svenska benämningen på den amerikanska helikoptern Sikorsky UH-60M, även kallad Black Hawk.

– Anskaffningen av fler helikoptrar är i linje med ÖB:s militära råd till regeringen och Försvarsberedningens rapport om stärkt försvarsförmåga för Sverige som allierad, säger Michael Stolpen, enhetschef på FMV.

ANTON THORSTENSSON/FÖRSVARSMAKTEN

... OCH TJO NYA STRIDSBÅTAR

FMV HAR NU TECKNAT kontrakt för anskaffning av tio stridsbåtar som ska ersätta de stridsbåtar som Sverige skänkt till Ukraina.

De nya stridsbåtarna kommer att vara baserade på den tidigare konstruktionen av stridsbåt 90 HSM.

– Med denna beställning skapar FMV förutsättningar för att vidmakthålla en hög förmåga inom Försvarsmaktens amfibieförband, säger Anders Wikner, projektledare vid FMV.

Stridsbåtarna ska levereras löpande från Saab:s varv i Docksta under de kommande åren. Kontraktsvärdet är cirka 400 miljoner kronor.

MALIA HANSSON/FÖRSVARSMAKTEN

CITATET

”Som inte minst min fru är högst medveten om är jag dålig på subtila signaler. Så ut med språket, var gärna övertydlig med mig.”

Generallöjtnant (general från 1 okt) **Michael Claesson**

ARMÉNS BRIGAD NUMMER FYRA INVIGD

I slutet av augusti invigdes Livgardesbrigaden på Livgardet i Kungsängen.

– ATT VI I DAG intar initial förmåga med ytterligare en brigad är viktigt, och jag förväntar mig att utvecklingstakten kommer att accelerera då vi har dedikerade chefer på bataljons- och brigadnivå. Det är inte återskapandet av en gammal förmåga, det är en modern brigad med nya och traditionella förmågor som sätts upp, säger arméchef Jonny Lindfors.

Livgardesbrigaden, eller IB 1 (Infanteribrigad 1), blir den fjärde av arméns brigader efter Norrbottensbrigaden i Boden, Skaraborgsbrigaden i Skövde och Skånska brigaden i Revinge. Brigaden ska kunna ingå i Första divisionen tillsammans med arméns andra brigader.

– Nu gör vi oss fria från bataljonarméns bojer och bygger förmågan att slåss i större formationer, vi går mot en brigadarmé i divisions- och kårs kontext, säger Rickard Johansson i samband med att

Divisionschef Rickard Johansson återinvigde formellt Livgardesbrigaden – den fjärde av arméns brigader.

TUVA DURGE/FÖRSVARSMAKTEN

han lämnade över befälet för brigaden till den helt nyutnämnde översten, brigadchef Martin Johansson.

Brigad är det krigsförband där alla funktioner – bland annat underrättelsetjänst, logistik och ledning – inom armén samordnas. I IB1:s fall kommer det initialt bestå av två motoriserade skyttebataljoner, ett brigadlednings- och sambandskompani samt en brigadstab. Därefter tillförs

även artilleri- och luftvärnskompani. I ett senare skede tillförs fler manöverförband och funktioner.

Huvuduppgiften blir försvaret av huvudstadsregionen, där nästan en femtedel av Sveriges befolkning lever och där den centrala statsledningen finns. Striden kommer till stor del ske till fots i urban miljö, det vill säga strid i bebyggelse – en av de svåraste stridsmiljöerna att strida i.

ARTILLERIHISTORIA I KARLSKOGA

Den 5 augusti ryckte de första värnpliktiga in sedan återetableringen av Bergslagens artilleriregemente vid Villingsbergs övnings- och skjutfält utanför Karlskoga.

DE 62 VÄRNPLIKTIGA som ryckte in ska utbildas under tio månader vid Bergslagens artilleriregemente, A9. Med de plutonsbefälselever som ryckte in i mars tidigare under året, och som nu

också tillhör regementet, finns nu totalt 88 värnpliktiga vid Bergslagens artilleriregemente.

Värnpliktsutbildningen vid Noraskog kompani startade hösten 2021 och leddes fram till 1 juli 2024 av A9:s fadderförband P4 i Skövde.

Utbildningen kommer bedrivas vid Villingsbergs övnings- och skjutfält fram till år 2030 då regementet som uppförs vid Harberget i Kristinehamn har uppnått full kapacitet.

De värnpliktiga fick snabbt klart för sig vad som är viktigt.

MATHIAS ERIKSSON/FÖRSVARSMAKTEN

RIKTAR LJUSET MOT MEDFÖLJANDE

JERRY LINDBERGH

Familjemys på pappas jobb.

Hon åkte som medföljande när hennes man tjänstgjorde under fyra år på Heavy Airlift Wing i Ungern. För att sysselsätta sig med något meningsfullt började hon studera och gjorde en kandidatuppsats som heter Motståndskraft. En skyddsfaktor för medföljande till statligt utsänd personal?

ATT BLI utlandsstationerad är oftast en positiv upplevelse, men de nya förutsättningarna kan även leda till viss stress. I jämförelse med arbetstagaren ska

PÅ NY POST

Överstelöjtnant **Jörgen**

Marquardsen placeras som försvarsattaché i Litauen den 1 aug till som senast 31 aug 2026.

Överste **Andreas Östlund** har placerats vid Försvarsstaben den 1 maj som längst till 30 april 2027.

Överste **Jan Demarkesse** får förlängd placering som TFF till C FST STRA till som längst 31 dec 2025.

Överste **Mats Ludvig** får förlängd placering vid Arméstaben som chef för Genomförandeavdelningen, som längst till 31 jan 2025.

Överste **Martin Johansson** har placerats som brigadchef vid Livgardet från 26 aug till som längst 31 juli 2027.

Överste **Peter Nilsson** placeras som chef FMFS från 1 okt och som längst till 31 juli 2027.

Överste **Edward Hallenborg** placeras vid FST STRA 15 aug 2024 till 31 aug 2027.

Kommendör **Olle Mobergh** placeras som chef J9 vid HKV OPL OPS

den 1 sep som längst till 31 aug 2027.

Regementsförvaltare **Anders**

Johansson placeras vid Livregementets husarer K3 som förbandsförvaltare från den 1 juli 2024 som längst till 30 juni 2029.

Överste **Roger Nilsson** placeras vid HKV YAM under tiden 1 aug 2024 t.o.m. som längst till 14 aug 2027. Nilsson anställs under den perioden som specialattaché och militärrådgivare vid Sveriges ständiga representation vid FN i New York, NY, USA.

Överstelöjtnant **Mikael Nordenson** anställs som militärsakkunnig vid Sveriges delegation vid OSSE i Wien, Österrike, från 15 aug 2024 och som längst till 14 aug 2026. Nordenson konstitueras i befattningen som militärsakkunnig till överste.

Överste **Per Appelkvist** placeras som försvarsattaché till Ukraina vid Sveriges beskickning i Kiev, med sidoackreditering till Georgien och

Moldavien från 1 okt 2024 och som längst till 30 sep 2025.

Överstelöjtnant **Peter Fagrell** placeras som försvarsattaché till Sydkorea från 1 aug 2024 som längst till 31 aug 2025.

Överste **Henrik Sjövall** placeras som stf chef för HKV FST CIO från 1 sep och som längst till 31 aug 2031.

Brigadgeneral **Stefan Andersson** konstitueras till generalmajor den 1 juli 2024. Konstitueringen upphör om Sveriges nominering till Chief Military Observer and Head of Mission avbryts, Sveriges kandidat ej erhåller befattningen eller om annat beslut fattas.

Överste **Johan Elofsson** placeras som chef för Blekinge flygflottilj från 1 sep och som längst till 31 aug 2027.

Överstelöjtnant **Jan Eldelblad** placeras som försvarsattaché i Canberra, Australien, med sidoackreditering till Wellington, Nya Zeeland, från den 1 aug 2024 och som längst till 31 aug 2027.

medföljande utan arbetsgivare genomföra en integration och hitta känsla av sammanhang på utlandsstationeringen. Det berättar Tii Lilja, som följde med sin make på hans fyra-åriga utlandspostering.

– Jag ville undersöka hur motståndskraften påverkas av några kända stressrelaterade faktorer hos medföljande. Kan forskningen stärka framtiden definition av hälsa för medföljande?

Tii Lilja hoppas det. Medföljande är en grupp i samhället som antas växa i och med Natointrädet, konstaterar hon.

– Medföljande med hälsa och hög motståndskraft stärker troligen den samlade förmågan. Sannolikt reduceras

risken att den statligt utsände avbryter sitt uppdrag.

Gruppen som genomförde studien hittade hon både i utrikesdepartementet och i Försvarsmakten i 17 olika länder. Sverige har för

närvarande runt 1 700 statligt utsända och totalt 2 000 medföljande familjemedlemmar.

– Jag hoppas att jag med den här uppsatsen sått ett frö, hur man skulle kunna fortsätta använda den här metoden, med hjälp av definitionen och

Tii Lilja vill så ett frö med sin uppsats.

indikatorer kopplat till risk och skyddsfaktorer, och på så vis skapa bättre villkor för den här gruppen.

Kandidatuppsatsen kommer snart att publiceras på Diva, en offentlig databas för examensarbeten i Sverige.

Överstelöjtnant **Henrik Gustafsson** placeras som försvarsattaché i Prat, Tjeckien, med sidoackreditering till Rumänien och Slovakien från den 1 aug 2024 och som längst till 31 aug 2027.

Kommendörkapten **Gert Burgstaller** placeras som försvarsattaché i Riga, Lettland, från den 1 aug 2024 och som längst till 31 aug 2027.

Överste **Marcus Björkgren** placeras som försvarsattaché i Brasilien med sidoackreditering till Argentina och Chile från den 1 aug och som längst till 31 aug 2027.

Överstelöjtnant **Niklas Niemi** placeras som försvarsattaché i Helsingfors, Finland, från den 1 aug 2024 och som längst till 31 aug 2027. Niemi konstitueras i befattningen till överste.

Överste **Malin Persson** placeras som försvarsattaché i Frankrike med sidoackreditering till Spanien från den 1 aug och som längst till 31 aug 2027.

Överste **Peter Öberg** placeras

som försvarsattaché i Turkiet med sidoackreditering till Jordanien från den 1 aug 2024 och som längst till 31 aug 2027.

Överste **Ola Barvér** placeras som försvarsattaché i Oslo, Norge, med sidoackreditering till Danmark och Island från den 1 aug och som längst till 31 aug 2027.

Överste **Anders Åkermark** placeras som marinattaché i USA från den 1 aug 2024 och som längst till 31 aug 2027.

Kommendör **Stefan Larsson** placeras som försvarsattaché i Storbritannien med sidoackreditering till Irland från den 1 aug 2024 och som längst till 31 aug 2027.

Kommendörkapten **Axel Oweling** placeras som försvarsattaché i Nederländerna från den 1 aug 2024 och som längst till 31 aug 2027. Oweling konstitueras i befattningen till kommendör.

Överste **Håkan Andersson** får förlängd placering vid FST STÖD

LOG som SC från 1 juni 2024 och som längst till 31 juli 2026.

Överste **Markus Gannerud** får förlängd placering vid MSS som utvecklingsofficer och stf div C från 1 juni 2024 och som längst till 30 juni 2026.

Överstelöjtnant Urban Häggström placeras som chef för Genomförandeavdelningen vid Rikshemvärnsstaben från den 1 juli 2024 och som längst till 30 juni 2027.

Överste **Anders Byrén** placeras som stf C Försvarsplanerings- och policyavdelningen vid Strategienheten, från 1 sep 2024 och som längst till 31 dec 2025.

Överste **Carl-Fredrik Edström** får förlängd placering som TFF FVC från den 1 juli och som längst till 31 dec 2024.

Överste **Mikael Åkerström** får förlängd placering som stf C HKV från den 1 juni 2024 och som längst till 31 maj 2025.

UKRAINA

5 INSIKTER F

Drönare i alla upptänkliga former och ett stabilt cyberförsvar är två av Ukrainas starkaste kort i kampen mot Ryssland. Det konstaterar operationsledningen hos Försvarsmakten i en rapport om lärdomar av kriget.

RYSSLAND HAR attackerat Ukraina och det är krig i Europa. För att överleva på stridsfältet använder båda sidorna ny materiel och teknik samtidigt som de utvecklar taktik och stridsteknik.

– I och med att Ukraina har fått stöd av en rad västerländska länder har de utvecklat en hybrid av gammalt sovjetiskt tänkande, västerländska influenser och nytt tänkande som bygger på egna erfarenheter, säger Carl-Johan Edström, chef för operationsledningen i Högkvarteret.

Sedan det ryska fullskaliga anfällskriget mot Ukraina inleddes i februari 2022 har Försvarsmakten kontinuerligt följt vad som händer och inhämtat erfarenheter och information. Nu har man lämnat en rapport till regeringen med fördjupade lärdomar och erfarenheter från kriget i Ukraina. Här är några av de viktigaste punkterna.

1.

DRÖNARE – EN SCHWEIZISK ARMÉKNIV

Drönare används för en rad uppgifter som spaning, övervakning och bekämpning. Men också som skenmål för att lura motståndaren att blotta sina luftförsvarssensorer som då kan slås ut.

Med obemannade farkoster har Ukraina exempelvis lyckats sänka runt en tredjedel av den ryska Svartahavsflottan. Äldre ryska artilleriförband har också ökat effektiviteten genom att använda obemannade farkoster för att upptäcka mål. Därmed kan de beskjuta ukrainska positioner inom bara ett par minuter.

Det mest effektiva obemannade vapensystemet är den så kallade kamikazedrönaren. Den utgör många gånger ett större hot än konventionellt artilleri.

Fördelen med obemannade farkoster är att de är relativt billiga – i synnerhet de massproducerade ”konsumentmodeller” som används i hög utsträckning. Men förlusterna är stora. Vissa månader har Ukraina tappat upp emot 10 000 drönare.

2.

... OCH EN PARADOX

”Eftersom stridsfältet är så enormt övervakat av drönare och andra sensorer måste förbanden sprida ut sig i mindre enheter för att undgå upptäckt. Kriget utkämpas därför främst av mindre enheter som är svåra att kraftsamla för att uppnå operativ effekt. En situation som främst påverkar Ukraina”, säger Carl-Johan Edström.

RÅN KRIGET

3.

SYNKADE LUFTSTRIDSKRAFTER

Varken Ryssland eller Ukraina har haft förmågan att få till ett luftherravälde. Men Ukraina har till skillnad mot Ryssland skapat en central ledning av sina luftstridskrafter, vilket har medfört att de har lyckats stå upp mot en betydligt mer kvalificerad motståndare. Bland annat genom att tidigt upptäcka och skjuta ner ryska kryssningsrobotar och ballistiska robotar.

ADOBE STOCK

4.

CYBERFÖRSVAR

Olika former av cyberattacker är återkommande inslag i kriget, inte minst från rysk sida. Ukraina skapade redan vid krigets start 2014 en organisationsstruktur för att hantera cyberhot och hålla igång både militära och kommersiella ledningssystem. Välutbildad personal är en framgångsfaktor.

5.

UKRAINA ÄGER BERÄTTELSEN

Ett krig handlar inte bara om att slå ut motståndarens olika vapensystem. För att lyckas behöver man också äga berättelsen om vad som faktiskt händer och varför. Ukraina har bland annat lanserat kampanjer i sociala medier riktade till befolkningen i länder som har skänkt vapensystem. Där tackar de ödmjukt för stödet och ofta med ett humoristiskt inslag. Till skillnad mot Ryssland har Ukraina också skaffat sig en bred situationsförståelse och lägesbild för att på så sätt få ett övertag i informationsmiljön.

UPPDRAGET SLUTFÖRT

TILLTAGANDE OSÄKERHET I VÄRLDEN, REKORDARTAD TILLVÄXT OCH OMSTÄLLNING, EN SAMHÄLLSHOTANDE PANDEMI OCH SVERIGES NATOANSLUTNING. MICAEL BYDÉNS NIO ÅR SOM ÖB ÄR HISTORISKA I SÅ MÅNGA LAGER OCH ROLLEN HAR RIMLIGEN VARIT DEN TUFFASTE SEDAN ANDRA VÄRLDSKRIGET. NU SER HAN FRAM EMOT ATT KUNNA SLÄPPA GREPPET.

Text **Henrik Lundqvist Rådmark/FST Komm**

EN MYCKET SNÄV framtidsspaning: Den 1 oktober. Väckarklockan ringer, visar 06.00. Mannen vänder sig i sängen, reser sig halvt och stänger av alarmet. Sjunger tillbaka ner i kudden, ligger kvar under täcket. Andas ut.

Så var det över. Det inrutade livet, kraven, ansvaret. Uppgiften att leda organisationen som ska försvara Sverige och dess allierade mot väpnat angrepp. Upprätthållandet och vårdandet av ämbetet ÖB, Sveriges överbefälhavare.

För första gången på 40 år vet han inte vad han ska göra under dagen. Eller rättare sagt, för första gången på 40 år (visst, det är aningen hårdare) är det helt och hållet upp till honom själv vad han ska göra.

– Det är klart att det blir skönt, det blir något av en lättnad, säger Micael Bydén när

Försvarets Forum intervjuar honom i mitten av augusti.

– Samtidigt är det ju helt okänd terräng för mig.

”VAR DIG SJÄLV”

VI SITTE I ett konferensrum strax intill ÖB:s kontor på Högvarteret. Intervjun blir den sista för Försvarets Forum. Jag har bara dagar tidigare intervjuat Michael Claesson, som den 1 oktober flyttar in i rummet som Micael Bydén har gjort till sitt under de nio år han varit ÖB. Möjligen bidrar det faktum att det är just Michael Claesson som tar över befattningen något till känslan av lättnad. De två har länge jobbat nära varandra och delar syn både på ledarskap och på vad som krävs av Försvarsmakten i dag. När jag frågar vilket råd Bydén vill ge Claesson svarar han snabbt:

– Jag behöver inte ge honom några råd.

Men så får han ett ändå.

– Han ska bara fortsätta jobba på samma sätt han gör nu, vara sig själv och känna att han är just rätt man på rätt plats. Annars hade regeringen inte gett honom jobbet.

Det var det råd han själv fick när han klev på som ÖB den 1 oktober 2015. Han minns dagen tydligt, ceremonin på Karlberg, ”fjärilarna i magen” och hur det första han gjorde när själva överlämningen från Sverker Göransson var klar, var att prata med några av kadetterna. ”Jag sände signaler att jag har höga förväntningar på dem”, och försökte samtidigt greppa det faktum att de var ”hans” nu, hans ansvar.

Nio år är en lång tid. Hur har tiden som ÖB förändrat dig som person?

– Jag har ju en massa erfarenheter och kunskaper som jag inte hade tidigare. Men i grund och botten är jag samma

General Micael Bydén ser fram
emot att landa under hösten.

Natos generalsekreterare Jens Stoltenberg besökte Berga i oktober 2017.

person. Jag var liksom färdigdanad som officer. Så i det perspektivet är jag inte någon annan. Men jag är ju förhoppningsvis klokare, säger han.

Och möjligen, påpekar han, har han i ännu högre grad än tidigare kommit att förstå hur viktigt det är att sätta mål, ”strategiska mål som blir den ledstång du har under en längre period, kanske till och med hela din period”.

– Det är väldigt lätt i en sådan här stor organisation att man blir kraftsplittrad, att man far iväg i olika riktningar. Men man får aldrig deviera från ledstjärnan, som är krigsförband och effekt i centrum.

Hur skulle du säga att Försvarsmakten skiljer sig i dag mot för nio år sedan?

– Vi har kommit ifrån mycket av problematiseringen som fanns då, och som präglades av diskussioner kring tillkortakommanden. Nu finns det en mental inställning att nu får vi göra det vi kan med det vi har.

VILLE GÖRA MER

HAN PEKAR OCKSÅ på hur myndighetens förtroendekapital har växt både bland medborgarna och på politisk nivå. Det ger även en nödvändig boost åt det interna självförtroendet, något som är helt avgörande för att myndigheten ska kunna göra sitt jobb ”och leverera varje dag över nivåer för vad man kan ställa krav på”.

Vad har varit svårast under dina nio år?

– Den största utmaningen har varit att hinna med det man känner att man skulle vilja göra. Jag har exempelvis satsat mycket av mitt person-

JOEL THUNGEN/FÖRSVARSMAKTEN

”Mina två möten med president Zelenskyj kommer leva kvar länge i minnet. Mitt i allt det här ser han individen. Det imponerar på mig.”

liga kapital på att stävja ovälkommet beteende, men kan känna att jag hade behövt ägna ännu mer tid åt det, eftersom jag inte har lyckats komma så långt som jag ville. Ovälkommet beteende, kränkningar ska inte finnas i vår organisation.

Vad har varit roligast?

– Det handlar mycket om möten med människor. Personal, värnpliktiga, frivilliga och inte minst soldater inom hemvärnet. Och det har varit väldigt kul att vara med om försvarsmaktsövningarna 2017 och förra året.

Micael Bydén

på två resor till Ukraina, 2017 och 2023, är två händelser som gjort djupt intryck på honom.

– Jag fick förmånen att ta mig hela vägen ut mot fronten och träffa de som använde vår materiel i form av CV 90 och Archer. Och mina två möten med president Zelenskyj kommer nog leva kvar länge i minnet. Han är en fantastisk person som mitt i allt det här ser individen. Sådant imponerar på mig.

Micael Bydén var Sveriges ÖB under nio år, i en tid då utvecklingen i världen ledde till den farligaste perioden sedan

andra världskriget. Försvarsmakten hade nyss gått från att ha betraktats som nära nog en marginell myndighet (minns att statsminister Reinfeldt kallade Försvarsmakten ”särin-tresse” 2013), till att hamna i skarpt fokus hos politiker och medborgare.

KÄNNS I HJÄRTAT

ATT I LJUSET av det lämna positionen som chef för Försvarsmakten och Sveriges högste militära befälhavare, och det ansvar det innebär, vore rimli-

gen en lättnad för varje person som innehaft befattningen. Men möjligen också något som inte låter sig ske utan vissa känslomässiga svårigheter.

Micael Bydén påpekar att han aldrig har haft någon annan arbetsgivare och att han i Försvarsmakten har formats, ”danats”, till den han är i dag. Organisationen, eller snarare människorna i den, har blivit som en familj och ”nu är dags att flytta ut ur huset”.

– Det kommer nog kännas lite här innanför bröstbenet. <

”Organisationen, eller snarare människorna i den, har blivit som en familj och ’nu är dags att flytta ut ur huset’ ”.

Micael Bydén i en afghansk flygsimulator under sitt besök i Afghanistan 2016 – fem år efter att han tjänstgjorde som stabschef i Mazar-e Sharif.

HÄNDELSRIKA NIO ÅR FÖR MICAEL BYDÉN

Ett urval av händelser under general Bydéns tid som ÖB.

» 2015: Medvetenheten om ett försämrat omvärldsläge ökar.

» Försvarsbeslut 2015: Ökade anslag och balansering mellan internationella insatser och nationellt försvar.

» 2017 skyldigheten att mönstra och genomgå grundutbildning med värnplikt återupptogs.

» På nationaldagen 2018 övas hemvärnsalarm i den största hemvärnsövningen sedan 1975.

» Försvarsbeslut 2020: Ytterligare resurser. Återetablering av regementen och flottilj.

» I februari 2022 gör Ryssland och Kina gemensam sak i ett gemensamt uttalande mot utvidgning av Nato. Rysslands utrikesminister Lavrov skickar brev till OSSE-länder om säkerhetsgarantier och den 24 februari inleder Ryssland ett storskaligt invasionskrig mot Ukraina.

» 18 maj 2022: Sverige ansöker om Natomedlemskap.

» 7 mars 2024: Sverige blir medlem av försvarsalliansen Nato.

» Svenskt militärt stöd till Ukraina.

» Internationella insatser (t.ex. i Afghanistan, Mali, Somalia, evakueringsoperation från Kabul i augusti 2021).

» Steg för steg gemensam försvarsplanering med Finland och övriga Nordiska länder.

» Ledning för ett starkare försvar med en FST och FgC/StridskraftC med mandat.

» Slutligt införande av trebefäls-systemet.

» Omfattande ekonomiska satsningar på personal i löner och villkor (ÖB Dagorder augusti 2022)

» Viktiga steg i utvecklingen av totalförsvaret.

» FMÖ 17 och 23 (Aurora 17, Aurora 23)

ALLA DESSA ÖVERBEFÄLHAVARE

SVERIGE FICK SIN första överbefälhavare för krigsfall under pågående världskrig 1939. Tidigare var respektive försvarsgren – armén, marinen och flygvapnet – direkt underställd Kungl. Maj:t och chefen för

Försvarsstaben var den högsta gemensamma militära befattningen. 1942 beslöts att en överbefälhavare skulle finnas även i fredstid.

Även efter att befattningen ÖB hade inrättats var kungen formellt högsta befälhavare

i Försvarsmakten. Så var det fram till 1975, då grundlagen ändrades och därmed också kungens roll i Sveriges försvar. Kungen har än i dag kvar sina militära grader, general och amiral.

OLOF THÖRNELL

Försvarsgren: Armén

Verksam: 1939-1944

Om perioden: Thörnells tid som överbefälhavare präglades givetvis av andra världskriget, då han också fick mycket kritik för att göra stora eftergifter till tyskarna och för att han den sjunde oktober 1940 mottog storkorset av Tyska örnnens orden ur prinsen av Wiedes hand med ordensbrev undertecknat av Hitler.

HELGE JUNG

Försvarsgren: Armén

Verksam: 1944-1951

Om perioden: Jung var väldigt aktiv i debatten kring försvaret, inte bara under sin tid som ÖB, utan kanske framför allt dessförinnan, då han som medverkande i 1930 års försvarskommission bland annat var en drivande kraft bakom riksdagsbeslutet om en tioårig upprustning 1938.

Under andra världskriget förordade Jung stöd till Finland i kriget mot Sovjetunionen och uttryckte, efter att han hade efterträtt Thörnell som ÖB, motstånd mot baltutlämningen och ville att Sverige skulle närma sig Nato.

NILS SWEDLUND

Försvarsgren: Armén

Verksam: 1951-1961

Om perioden: Under sina tio år som ÖB, den längsta perioden någon hittills har innehaft ämbetet, var Swedlund bland annat förknippad med utvecklingen av ett svenskt kärnvapenprogram, där han förespråkade den så kallade "svenska linjen", det vill säga att ha en helt inhemsk produktionskedja. Swedlund medverkade också i (det länge hemliga) arbetet för att bilda en svensk motståndsrörelse i händelse av en sovjetisk

invasion, den så kallade Stay behind-rörelsen.

TORSTEN RAPP

Försvarsgren:

Flygvapnet

Verksam: 1961-1970

Om perioden: Efter tre överbefälhavare som alla kom från armén, blev Torsten Rapp första officer från flygvapnet att inneha posten. Under Rapps tid som Försvarsmaktens högsta chef omorganiserades myndigheten, bland annat genom större samordning mellan armén, flygvapnet och marinen. Om föregångaren Swedlund var den främste förespråkaren för ett svenskt kärnvapenprogram blev Rapp den som slutgiltigt satte stopp för planerna. I stället för en satsning på en svensk atombomb prioriterade Rapp produktionen av attackflygplanet AJ 37 Viggen.

STIG SYNNERGREN

Försvarsgren: Armén

Verksam: 1970-1978

Om perioden:

Synnergren var en stark förespråkare för värnplikssystemet och det var han som, efter Rapps inledande initiativ, på allvar införde Viggen. Annars förknippas Synnergrens tid som ÖB i hög utsträckning med frågor kring underrättelsetjänsten, då det var under denna period som det hemliga underrättelseorganet IB avslöjades (1973).

LENNART LJUNG

Försvarsgren: Armén

Verksam: 1978-1986

Om perioden: Den första oktober 1981 gick den sovjetiska ubåten U-137 på grund i skärgården utanför Blekinge och det var en händelse som kom att prägla återstoden av Ljungs tid som ÖB. Ljung samarbetade nära

Olof Thörnell

Helge Jung

Nils Swedlund

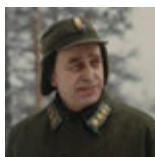
Torsten Rapp

Stig Synnergren

Lennart Ljung

Bengt
Gustafsson

Owe Wiktorin

Johan
Hederstedt

Håkan Syrén

Sverker
Göranson

statsminister Thorbjörn Fälldin under perioden och Ljungs rapport om händelsen uteslöt att ubåten hamnat på svenskt territorium av misstag. Därför yrkade han på ett ökat ekonomiskt stöd till militären.

BENGT GUSTAFSSON

Försvarsgren: Armén

Verksam: 1986-1994

Om perioden:

Gustafssons period som ÖB präglades till en början av fortsatt ubåtsjakt, men kom allt mer att handla om Berlinmurens fall och Warszawapaktens upplösning. Även om effekterna både för omvärlden och för svensk försvarspolitik blev än tydligare under nästa överbefälhavare.

OWE WIKTORIN

Försvarsgren:

Flygvapnet

Verksam: 1994-2000

Om perioden: Med Berlinmurens fall förändrades det politiska läget och hotbilden mot Sverige i grunden. Utan en hotande supermakt i öster så inleddes omfattande nedskärningar inom försvarsmakten, både 1994 och 1996 års försvarsbeslut pekade i den riktningen. Wiktorin var också den första ÖB under vilken Försvarsmakten var en formell myndighet. Tidigare hade Försvarsmakten bestått av flera olika myndigheter som var och en lydde direkt under regeringen i vissa frågor. 1994 slogs Försvarsmakten ihop till en myndighet, och det gav ÖB en starkare roll och ett större ansvar.

JOHAN HEDERSTEDT

Försvarsgren: Armén

Verksam: 2000-2003

Om perioden:

Efter 1990-talets nedskärningar gick Försvarsmakten från invasionsförsvar till insatsförsvar. Hederstedt blev huvudansvarig att genomföra omställningen, men fick kritik för vad som uppfattades som saktfärdighet och för att ha misslyckats med att göra omställningen kostnadseffektiv.

HÅKAN SYRÉN

Försvarsgren: Marinen

Verksam: 2004-2009

Om perioden:

Med Håkan Syrén fick Försvarsmakten sin första ÖB med bakgrund i marinen. Mot slutet av Syréns tid som ÖB rekommenderade EU-ländernas försvarschefer att Syrén skulle bli näste ordförande i Europeiska unionens militärkommitté (EUMC). Utnämningen bekräftades den 8

december 2008 av Europeiska unionens råd och Syrén utsågs för en period på tre år med början den 6 november 2009.

SVERKER GÖRANSON

Försvarsgren: Armén

Verksam: 2009-2015

Om perioden:

Göransons period som ÖB präglades, precis som föregångarnas, av nedskärningar och omställningen från invasions- till insatsförsvar. Flera gånger var också Göranson högljudd i sin kritik mot omställningen och det svenska försvarets ekonomi. Göranson menade till och med att man kunde bli tvungen att lägga ner en hel försvarsgren om inte medel sköts till och att höjda budgetanslag skulle vara nödvändiga från 2015.

CHEFEN

KUNSKAPSTÖRSTEN SOM DREV SJUÅRINGEN MICHAEL CLAESSION TILL BIBLIOTEKET FINNS KVAR. LIKSOM I VISS MÅN OTÅLIGHETEN. NÄR HAN DEN 1 OKTOBER TAR ÖVER SOM ÖB KOMMER HAN TILL JOBBET VÄL FÖRBEREDD, PÅTAGLIGT HUNGRIG.

Text **Henrik Lundqvist Rådmark/FST Komm** Foto **Linus Ehn**

GENERALLÖJTNANT Michael Claessons goda humör smittar av sig på mötet. Övriga mötesdeltagare faller gärna in i hans lätt humoranstrukna ton och stämningen är avspänd, trots det något torra ämnet arbetsmiljö. Och trots att rummet är trångt och alldeles för varmt.

Michael Claesson är av allt att döma omtyckt och respekterad av många. När regeringens utnämning av honom till ÖB meddelades i juni haglade virtuella ryggdunkningar och glada tillrop i sociala medieflöden. Han berättar att han "är stolt över och tacksam för" det stöd han känner från organisationen, men inser samtidigt att förtroende är en färskvara.

Förmiddagen tillbringade han på Försvarshögskolan och i Engelbrektskyrkan i Stockholm, där avgående elever vid Högre officersprogrammet firades. Claesson var där som hedersgäst och en av dem som delade ut examinationsbevis och stipendier i kyrkan.

– Utbildning ligger mig särskilt varmt om hjärtat. Dels för att det är så viktigt för att

få alla delar i vår verksamhet att fungera bra, dels för att jag gärna delar med mig av mina egna kunskaper och erfarenheter som jag samlat under 40 år i Försvarsmakten.

SJUÅRIG BOKMAL

KANSKE HAR CLAESSIONS första egna skolerfarenheter bidragit till hans särskilda intresse för utbildning. När han som sjuåring kom till skolan hemma i Bankeryd hade han redan lärt sig läsa – med hjälp av tv:ns undertexter – och fick ägna svensklektionerna åt att rita.

– Men jag hade redan som barn en kunskapstörst och vilja att utvecklas. Som sjuåring började jag gå till biblioteket och låna böcker, främst om historia. Och när man läser om historia kommer man ganska snabbt i kontakt med mänsklig konflikt och militära saker. Så ur detta föddes ett intresse för militära ting.

Så. Där startade hans karriär, kan man säga. Han visste i vart fall redan innan han som nittonåring ryckte in i lumpen 1984 att han skulle bli officer. Utbildningen skedde i Boden,

på I 19/P 5 och så kom pansarvapnet att bli hans hemvist inom det militära.

1984 var också året då han träffade Åsa, som snart skulle bli hans fru. De är fortfarande gifta, har tre vuxna barn och det står helt klart att familjen inte bara är viktig, utan helt nödvändig för Claesson. Det är där han får energi, stöd och kraft som från inget annat håll, förklarar han.

1996, Hovdala övningsfält utanför Hässleholm.

Kompanichef Claesson får ett telefonsamtal under pågående övning med stridsvagn. Brigadchef Leif Nilsson inleder med några korta artighetsfraser och ställer sedan frågan: Skulle Claesson kunna tänka sig att åka till Tyskland i stället för till Stockholm?

TYSK MILSTOLPE

HAN UTVECKLAR FRÅGAN och förklarar att Claesson har fått en inbjudan från tyska försvarsmakten att gå utbildning Föhrungsakademie der Bundeswehr i Hamburg, som driver den tyska generalstabsutbildningen (motsvarande Chefsprogram i Sverige, i dag

Michael Claesson blir ÖB den 1 oktober.

Michael Claesson är hårdrockare i själ och hjärta. Och sätter sig ibland med gitarren eller vid eltrumorna hemma.

- › HOP 12). Planen var alltså att gå Chefsprogram i Stockholm. Förfrågan från den tyska skolan var mycket oväntad. Aldrig tidigare hade någon svensk officer gått den nationella tyska utbildningen, eftersom de bara antog officerare från EU- eller Nato-länder. (Sverige är EU-medlem sedan 1995.)
- Det tog ungefär tio minuter för mig och min fru att enas om att det vore kul och givande att bo tre år i Tyskland.

INTERNATIONELLT KLIV

HAN LYFTER utbildningstiden i Tyskland som en avgörande milstolpe. Både för familjen och för den egna karriären. Barnen gick i tysk skola och lärde sig språket så till den grad att de tyckte det var jobbigt att behöva prata svenska hemma, och hustrun var hemma med barnen. Karriärmässigt var det ett steg som Claesson haft nytta av nästan varje dag sedan dess. Det var hans första riktiga kliv ut på den internationella arenan. Av de 60 eleverna var 16 från andra länder än Tyskland. Bland hans kurskamrater finns tyska ÖB, eller rättare försvarschef, liksom tyska marinchefen och tillträdande stabschefen på Natohögkvarteret Shape... Bland flera andra.

– Det underlättnar förstås många internationella kontakter i dag.

En annan särskilt viktig del i karriären är hans sex månader som kontingentschef och taktisk chef för den multinationala styrkan Task Force Northern Lights, i Afghanistan-insatsen 2012–13.

– Att ha gått igenom hela den perioden, förberett sig

”Att lösa uppdraget och få tillbaka alla utan fysiska skador. Det kändes stort. Det var ett definierande moment.”

på det värsta – vi hade inga jättesvåra upplevelser – men att som chef få utöva det totala ansvaret för mer än 500 människor i en miljö som präglas av mänsklig konflikt. Att lösa uppdraget och få tillbaka alla utan fysiska skador. Det kändes stort. Det var ett ”definierande moment”, att få den upplevelsen, beskriver han.

Hans internationella erfarenheter kommer självfallet särskilt väl till pass när han tar över som Sveriges ÖB den 1 oktober.

Var det ett svårt beslut att tacka ja?

– Jag funderade förstås mycket och diskuterade det med min fru. Men nej, det var inte svårt. Jag har samma drivkraft som alltid, som handlar om det grundläggande uppdraget. Nämligen att försvara Sverige – och nu även allierade – mot väpnat angrepp. Det har alltid stått som i eldskrift för mig och är viktigare nu än någonsin.

Han är ännu när intervjun görs chef för Försvarsstaben, inte Sveriges ÖB. Fokus ligger naturligtvis på det nuvarande jobbet och han drar sig för att formulera sig allt för konkret

”Vi har som organisation haft en besvärande tendens – som en följd av resursknappheten – att flytta lösningar på problem in i framtiden.”

om vad han tänker göra som ÖB. Men ett är glasklart: Försvarmakten behöver fokusera på leverans, understryker han.

– Vi behöver åstadkomma bästa möjliga förmåga hos våra krigsförband i dag. Vi har som organisation haft en besvärande tendens – som en följd av resursknappheten under många år – att flytta lösningar på problem in i framtiden. Det har varit lite av ”2035 kommer den här prylen och då kommer allting vara löst”.

Nu, menar han, ”måste vi ha ett mycket mer närliggande fokus” och påpekar att uppdraget som regeringen har gett Försvarmakten är formulerat i presens. Alltså att försvara lan-

det och allierade nu och alltid, inte först från 2035 eller så.

Hur kan du som ÖB bidra till detta, att öka försvarsförmågan på kort sikt?

– I dialog med i första hand chefer för försvarsgrenarna och stridskrafterna. Med tydliga uppdrag, mätbara resultat och en öppen dialog. Och naturligtvis också genom att åstadkomma ett klädsamt tryck i organisationen med temat leverans.

INTE SVÄRARE I DAG

MÖJLIGEN KAN JOBBET som ÖB framstå som särskilt utmanande i dag med tanke på de senaste årens utveckling i världen. Men Michael Claesson

menar att uppdraget ju ser likadant ut, rent tekniskt, som det alltid gjort. Och han är inte säker på att det faktiskt är ett svårare jobb i dag än det varit tidigare. Den ökade uppmärksamheten på Försvarmakten och tilltagande resurser underlättar rimligen ”att lösa och få genomslag för kärnan i uppdraget 2024 än vad det var 2005”.

Men visst ser han utmaningarna.

– Jag vet att allt inte är perfekt, att vi har en historik där vi var mycket längre ner i diket än vad jag tror att folk i allmänhet förstår.

– Och av det följer att vi måste ha ett ökat fokus på att försöka sy ihop det vi har, så bra som möjligt. Det ger oss under alla omständigheter bättre förutsättningar, bättre byggstenar för att ta oss vidare in i framtiden. ◀

CLAESSONS ENERGIKÄLLOR

Familjen. ”Det är en energikälla och en viktig bas. Jag träffade min fru Åsa tre månader innan jag ryckte in i lumpen. Så hon har varit med hela resan.”

Möten med personal. ”Inte för att få solsken eller trevliga kommentarer, utan för att förstå hur man upplever sin roll och sina förutsättningar. Och jag är sådär löjligt intresserad av nästan allt som försiggår i den här försvarmakten. Att gå förbi ett rum eller komma ut på en övning, hitta en liten detalj de ägnar sig åt

och uppleva hur den här professionalismen strömmar emot en ... Det är fokus på en liten detalj som spelar en viktig roll i ett stort sammanhang till slut. Det är oerhört fascinerande.”

Fysisk träning.

”Styrketräning i gymmet, löpning på band och inte minst promenader i skog och mark. Jag hinner lätt med tre timmars fysträning i veckan.”

Musicerande och konserter. ”Jag spelade i hårdrocksband i ungdomen och spelar fortfarande för husbehov. Gitarr, bas och lite trummor

– min fru gav mig ett eltrumset i julklapp för några år sedan. Favoritbandet är Iron Maiden.”

OM MICHAEL CLAESSON

» Blir Sveriges ÖB den 1 oktober.

» Född. 1 mars 1965 i Bankeryd.

Delar av karriären.

1984 Värnplik på

I 19/P5, som kompanibefälselev på strv 103

1997–99 Elev vid den tyska nationella generalstabsutbildningen

2002–03 Militärsakkunnig vid Försvarsdepartementet

2005–09 Militär rådgivare och biträdande/ställföreträdande

militärrepresentant vid Sveriges delegation vid Nato

2012–13 Chef för den 24:e svenska kontingenten ingående i ISAF (FS 24) tillika taktisk chef för den multinationella styrkan Task Force Northern Lights

2020–22 Försvarmaktens Insatschef

2023–2024 Chef Försvarsstaben

Familj. Hustru Åsa Ekblom-Claesson och tre vuxna barn

På fritiden. ”Anlägger trädgård vid fritidshuset i Västergötland.”, ”Läser mycket, men inte längre så mycket som jag skulle vilja.”

"FÅR MAN ÅKA EN GÅNG TILL?"

VATTNET YR I LUFTEN när räddningshelikoptern närmar sig den stora svarta RHIB-båten på Gullmarsfjorden. En ytbärgare sänks ned i en tunn vajer och landar på båten. En efter en vinschas röjdykare, båtens besättningsmedlemmar och divisionens sjuksköterska upp i helikoptern och sedan ner igen till båten.

– Jag är förvånad att det gick så otroligt fort och mjukt att komma upp. Jag hann nästan inte lyfta förrän jag satt på kanten till luckan på helikoptern. Kan man få åka en gång till? säger Lotta, sjuksköterska på divisionen.

Under Röjdykardivisionens höstövning samverkar divisionens båtgrupp med en av Sjöfartsverkets

räddningshelikoptrar från basen i Göteborg.

– Syftet är att vi ska bekanta oss med varandras enheter, procedurer och personal för att på så sätt vara bättre förberedda om vi skulle behöva använda den här räddningsresursen i en skarp situation, säger fanjunkare John, chef för båtgruppen på Röjdykardivisionen.

– Jag har åkt helikopter tidigare, men det här var mycket häftigare. Kul att samverka med Sjöfartsverket och alltid spännande att se något utanför Försvarmakten, säger Samuel, röjdykare på Röjdykardivisionen. ◀

Text och Foto **Ola Jacobsen/**
Försvarmakten

DYKARLEDAREN HÅLLER
VIA EN LINA KONTAKT
MED DE BÅDA DYKARNA
SOM JOBBAR UNDER
VATTNET VID PIREN.
PLÖTSLIGT RYCKER DET
INTENSIVT I LIVLINAN
OCH VATTENYTAN BRYTS
AV EN DYKARE SOM
SLITER AV SIG MASKEN.
NÅGOT HAR GÅTT SNETT.
TILLSAMMANS MED DEN
ANDRA DYKAREN FÅR
MAN BORT KOLLEGAN
TILL EN LEJDARE DÄR
HJÄLP MÖTER.

NÄR DYK

Den skadade dykaren
transporteras in till kajen för
vidare omhändertagande.

ET GÅR FEL

Text & foto **Carl Wachtmeister/Försvarsmakten**

Dykarledaren Stefan Ebrahimi leder arbetet och genast undersöker man vilka symptom dykaren uppvisar, båda får syrgas direkt. Det vi följer är en del av de två avslutande intensiva dagarna som ingår i kursen Tillämpad utbildning i dykerimedicin där de två dykarna spelar upp ett scenario där något gått fel och man behöver vård. Utbildningen tränar medicinsk personal och dykarledare som drillas i omhändertagandet av skadade och följer hela kedjan från dykare i vattnet till vård på sjukhus och i tryckkammare.

Vi befinner oss i Örlogshamnen Karlskrona där Försvarsmaktens dykeri- och navalmedicinska centrum (FM DNC) ligger. Utbildningen genomförs av Dykarskolan och syftar till att tillgodose Försvarsmaktens behov av dykarläkare och att träna samspelet mellan läkare och dykarledare. DNC bidrar också till Totalförsvaret genom stöd till andra myndigheter och organisationer vilket inte minst märks i samband med den pågående kursen. Dykarledare Stefan återfinns normalt inom Räddningstjänsten som styrkeledare på Gårda Brandstation i Göteborg. Andra deltagare kommer förutom från Försvarsmakten från Kustbevakningen.

– Väldigt lärorikt och bra erfarenhetsutbyte mellan oss deltagare som kommer från olika verksamheter. En bra mix av olika kompetenser som vi alla kan lära oss mycket av, säger dykarledare Stefan Ebrahimi.

De båda dykarna har nu kommit en bit upp mot DNC som i övningen är sjukhus. Löpande går dykarledaren igenom undersökningsmallen med åtgärder för att försäkra sig om dykarnas tillstånd. Under tiden

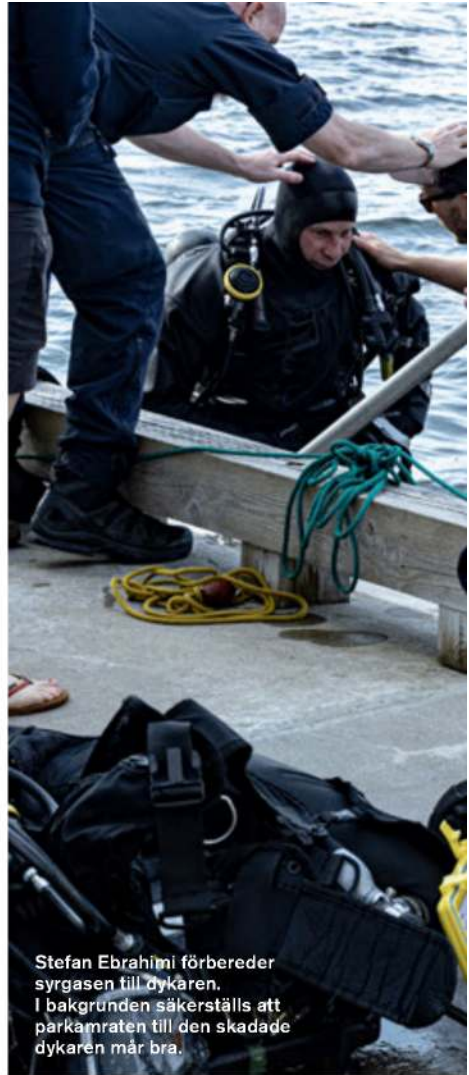
är dykarläkaren behjälplig via telefon.

KOMPETENS PÅ DJUPET

I FÖRSVARSMAKTEN FINNS dykeriverksamhet inom samtliga vapenslag. Dykeriförmågan byggs upp av väl lämpade metoder, säker och tillgänglig materiel och inte minst av personal med rätt kompetens. En av dessa är dykarinstruktören Mats Svensson med lång bakgrund som dykare inom Försvarsmakten. Som ursprungligen fältarbetsdykare i armén är han nu sedan många år instruktör på Dykarskolan.

– En del av min roll är att ansvara för våra utbildningar till dykarledare. Den pågående utbildningen i dykerimedicin är unik och ett värdefullt tillfälle att öva samspelet mellan dykarledare och dykarläkare, tillsammans och inte var för sig, berättar Mats.

Deltagare på utbildningen är läkare som planeras mot befattning samt erfarna dykarledare med flera års erfarenhet. För att bli instruktör vid

Stefan Ebrahimi förbereder syrgasen till dykaren. I bakgrunden säkerställs att parkamraten till den skadade dykaren mår bra.

För att underlätta transport av skadad dykare används ofta bår.

För att kontrollera statusen på den skadade dykaren använder sig dykarledaren av en undersökningsmall.

Niklas Almlöf är chef för Försvarmaktens Dykarskola och har en bakgrund som bland annat rördykare och hjälmdykare sedan värnplikten för snart trettio år sedan.

Mats Svensson är senior dykarinstruktör vid Dykarskolan och kunde i år godkänna sin tjugofemte kull elever som genomförde den grundläggande dykarutbildningen. Mats är även en hängiven djup- och vrakdykare samt en väldigt erfaren fallskärmschoppare. "Allt handlar om säkerhet och att behålla lugnet", säger Mats.

Stefan Ebrahimi instrueras av dykarinstruktören Petter Andersson.

Dykaren blir väl omhändertagen av de blivande dykarläkarna.

Blivande dykarläkaren Cecilia Brehmer, till vardags läkare i Umeå.

Den skadade dykaren placeras i tryckkammaren för fortsatt behandling.

Dykarsskolan ska man ha en längre erfarenhet som dykare och dykarledare plus ha den pedagogiska färdighet som krävs för att fostra nästa generation dykare.

GIVANDE, SÄKERT OCH ROLIGT

EN DEL I utbildningen är att deltagarna ska ha kännedom om den utrustning som finns på DNC. Innan chefen för Dykarsskolan, Niklas Almlöf, förevisar behandlingskammaren som finns belägen i Dykartanken, berättar han om sin roll.

– En av mina viktigaste uppgifter är att ha en tät dialog med de dykande förbanden om deras utbildningsbehov. Utöver att vara examinator för våra utbildningar är jag också dykarledare, tryckkamaroperatör och tankledare vid fri uppstigning. Jag ansvarar även för att skolans instruktörer har

ett givande, säkert och roligt arbete, säger Niklas.

LÄKARNA TAR ÖVER

FRAMME VID DET fingerade sjukhuset lämnar Stefan över dykarna till dykarläkarna. En av dem som tar över är Cecilia

förtroende att kunna jobba tillsammans i framtiden. Det är otroligt roligt att jobba med duktiga dykarledare. Att vi är från många olika enheter ger även möjlighet att lära oss av varandra och vilka risker som finns med olika sorters dyk-

”Att samarbeta ger förståelse för varandras arbetsuppgifter och bygger förtroende.”

Brehmer, till vardags läkare på Sunderby sjukhus utanför Luleå, men med på utbildningen som läkare på den Marina Basbataljonen i Karlskrona. Tillsammans med en kollega tar hon hand om de båda dykarna och fortsätter enligt undersökningsmallen.

– Att samarbeta dykare, dykarledare och medicinsk personal ger förståelse för varandras uppgifter och bygger

ning, berättar Cecilia.

Övningsmomentet lider mot sitt slut men dykarna hinner också med att läggas in i behandlingskammaren på Lindholmen. När alla kommit på plats övervakas processen av tryckkamaroperatörerna på utsidan. Efter att övningen brutits samlas alla för en genomgång och återställning innan det är dags för nästa grupp att ta över. ◀

FAKTA FM DNC

» Försvarsmaktens dykeri- och navalmedicinska centrum (FM DNC) ligger i Karlskrona och har som uppgift att bibehålla och utveckla Försvarsmaktens dykeri-förmåga. Uppgiften genomförs i nära samarbete med berörda förband, Försvarets materielverk (FMV), forskningsinstitut och internationella partners. Organisatoriskt ligger DNC under Sjöstridsskolan (SSS).

UTBILDNING

» DNC består av två delar där Dykarsskolan utbildar dykare, dykarledare, tryckkamaroperatörer och dykerimedicensk personal. Deltagarna kommer främst från

Försvarsmakten men också Kustbevakningen, Räddningstjänsten och andra aktörer. Utbildningen av dykarläkare genomförs tillsammans med Försvarsmedicinskt Centrum (FömedC) och Sahlgrenska Universitetssjukhuset i Göteborg.

» Vid Dykarsskolan finns landets enda militära övningstank där man bland annat utbildar ubåtspersonal i fri uppstigning (FU). DNC har också inom- och utomhusbassänger där grundläggande dykarutbildning sker. Bassängerna används även vid utbildning i nödluft och till vattenfys vid uttagningstester till dykare.

UTVECKLING

Den andra delen av DNC är utvecklingssektionen som arbetar med utrustning och metoder inom dykeriverksamheten. Syftet är att säkerställa robust och säker materiel samt lämpliga metoder i den krävande miljö som dykeriverksamheten innebär. I anläggningen finns ett certifierat laboratorium med kapacitet att genomföra forskning, verifiering, validering, utredningar samt prov och försök.

» När det gäller sektions tekniska förmågor är de omfattande och det är få dykförhållanden man inte kan simulera, allt från arktiskt till tropiskt klimat och

strömmande vatten. Djupmässigt kan man erbjuda humandykning ner till 160 meter och simulerad dykning till 200 meter. DNC har även tryckkamarer för akuta tryckkamarbehandlingar. Genom avtal med Region Blekinge har man ständig jour för behandlingar.

DYKERIMEDICIN

» Dykning kan utsätta kroppen för stora påfrestningar och läran om hur kroppen påverkas av att vara under vattnet, utsätts för tryck, att använda olika andningsgaser och vilka konsekvenser det kan få, kallas för dykerimedicin.

DYKARSSKOLAN
80 ÅR
GRUNDADES
1944

BALTOPS

NATOHAVET KOKAR

I juni genomfördes den årligen återkommande marinövningen Baltops. Sverige har deltagit i övningen sedan mitten av 1990-talet. I år var första gången som allierad i Nato. Örlogsfartyg, amfibiestyrkor och arméförband har övat att säkra och stabilisera Östersjöregionen.

Text *Hanna Wängemar/Marinstaben*

LOJSTA, GOTLAND. Det avlägsna bullret från en C130 på hög höjd är den enda indikationen på militär verksamhet när plötsligt en handfull fallskärmar blir synliga mot kvällshimlen över Etelhem på södra Gotland. Det är amerikanska spaningssoldater från marinkårens 4th Reconnaissance Battalion som luftlandsätts för att spana mot fientlig verksamhet i skogsområdena i Lojsta.

SGT. ANDY MARTINEZ/U.S. MARINE CORPS

DET ÄR ALLT annat än lugnt i Östersjön när årets upplaga av Baltops startar under den svenska nationaldagen. På marinens fartyg vajar sverigeflaggan ordentligt i den sydvästliga vinden långt söder i Östersjön. 1 200 sjömän och soldater, 50 fartyg och över 85 flygfarkoster rör sig under juni månad i Östersjön och längst med Sveriges kust. Tillsammans övar 19 nationer försvaret av vårt närområde. För Natos del handlar det om att skapa säkerhet och stabilitet i Östersjön, ett hav som spelar

en roll i Rysslands fullskaliga krig i Ukraina.

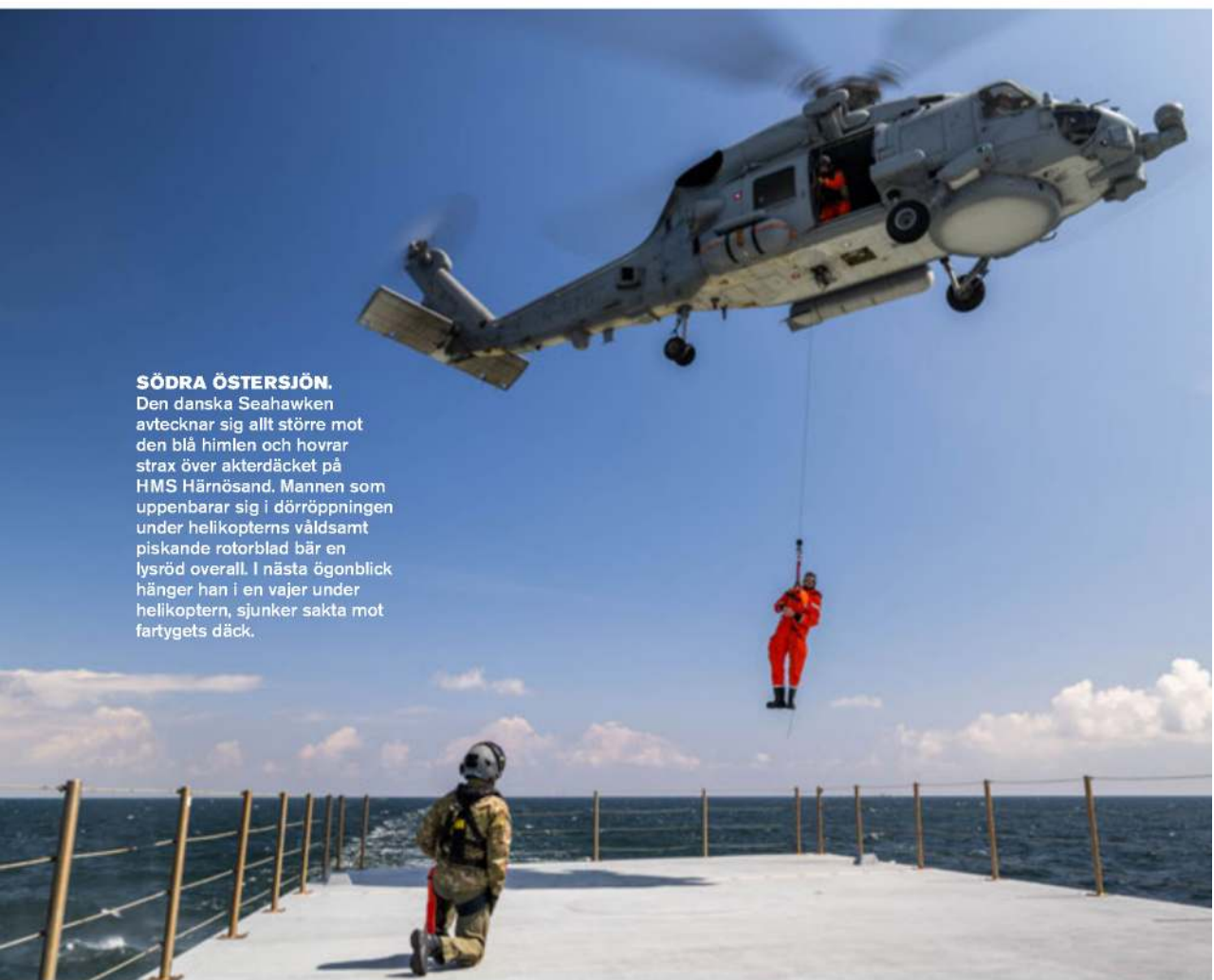
– Målet med Baltops 24 från det svenska perspektivet har varit att snabbt integreras med våra allierade samt att genomföra verksamhet som är avskräckande för fienden, säger ställföreträdande planeringschef för Baltops 24, Henrik Uppström.

Det är en av de största upplagorna av Baltops som någonsin genomförs i Östersjön. Skarpskjutningen med det amerikanska raketartillerisystemet Himars känns hela vägen in i benmärgen från 400

meters avstånd när raketen svischar över Utö i Stockholms skärgård. Våldsamma landstigningar, minröjning och vinschning mellan helikopter och Visbykorvett är även några av de moment som genomförs under övningens tre veckor långa period.

VINSCHNING OMBORD PÅ HMS HÄRNÖSAND

OMBORD PÅ HMS Härnösand kan man i horisonten se en Seahawk-helikopter lyfta från en dansk fregatt. Under Baltops övar svenska korvetter med utländska helikoptrar i Öst-

SÖDRA ÖSTERSJÖN.

Den danska Seahawken avtecknar sig allt större mot den blå himlen och hoverar strax över akterdäcket på HMS Härnösand. Mannen som uppenbarar sig i dörröppningen under helikopterns våldsamt piskande rotorblad bär en lysröd overall. I nästa ögonblick hänger han i en vajer under helikoptern, sjunker sakta mot fartygets däck.

OLA JACOBSEN/4:E SJÖSTRIDSFLJ

ersjön. Via radion får fartyget information om att helikoptern är på väg in. Manöverofficeren intar kurs och fart för att ge den optimala vindförutsättningar för vinschning.

– Vinschning med helikopter är vårt bästa sätt att oavsett väder och vind kunna överföra personal fritt till sjöss. Det kan handla både om skadade besättningsmedlemmar eller allierad personal som behöver transporteras till eller från fartyget av någon annan anledning, säger örlogskapten Erik Allerman, chef för 41:a korvettdivisionen.

”Vinschning är vårt bästa sätt att oavsett väder och vind kunna överföra personal fritt till sjöss, exempelvis skadade besättningsmedlemmar.”

I en annan del av Östersjön verkar den svenska amfibiekåren där hav möter land och är en unik kompetens med sin kännedom om Östersjöns grunda och svårnavigerade vatten. Tillsammans med styrkor från Tyskland, USA, Frankrike, Storbritannien och Nederländerna har amfibiekåren övat med bland annat snabba stridsbåtar i idyllen

av den svenska skärgården. Den ökade militära närvaron i skärgården är av stor betydelse då tillgångarna till övningsområden erbjuder möjligheter för avancerande övningar med bland annat skarpskjutningar av robot.

– Den svenska amfibiska kompetensen ses som unik i Nato. När allierade övar med oss och får ta del av vår

TOFTA, GOTLAND. Gotlandsdelen av Baltops kulminerar när två kompanier skyttesoldater från USA och Polen understödda av stridsvagnar och stridsfordon från P 18 anfaller en landstigen fiende på Tofta skjutfält.

”Den svenska amfibiska kompetensen ses som unik i Nato och våra förmågor blir hela tiden bättre och starkare tillsammans.”

operationsmiljö har vi möjlighet att visa upp våra amfibiska förmågor som hela tiden blir bättre och starkare tillsammans, säger Fredrik Westman Nilsson, biträdande övningsledare amfibie.

VÄRDLANDSTÖD PÅ GOTLAND

BLAND RAUKAR OCH tall har arméförband mottagit allierade utländska förband för att öva försvaret av Gotland. Över det karga landskapet har man kunnat skåda fallskärmar från både polska och amerikanska förband. På marken var kulmen av övningen en gemensam skarpskjutning på Tofta skjutfält. Tillsammans med skyttesoldater från US Marine Corps och polska 6th Airborne

Brigade övade pansarbataljonnens pansarskytte och stridsvagnar anfall.

När ytterligare en upplaga av Baltops slutförs, återvänder de svenska fartygen från alla vrår och kanter av Östersjön. I samma ögonblick som besättningarnas kängor träffar kajen kommer även nya kunskaper och erfarenheter i land. Erfarenheter som gör att svenska förmågor kan ta ytterligare ett steg in i integrationen i Natoalliansen. Det osäkra omvärldsläget spelar en stor roll när det kommer till den stora marina närvaron som Baltops inneburit. Genom övningen har alliansen utvecklat förmågan att stabilisera och säkra Östersjöregionen. ◀

UTÖ, STOCKHOLMS

SKÄRGÅRD. Graniten vibrerar under fötterna på personal och inbjudna journalister när den första Himarsraketen lämnar eldröret. Dänet över ön är närmast förlamande, känns mer än det hörs.

MED NOSEN MOT DEN FUKTIGA SKOGSMARKEN SÖKER SIG SAGAZZE SNABBT OCH TYST FRAM TILL FÖRSVARETS FORUMS FOTOGRAF, GÖMD I ETT TÄTT SNÅR. HUNDEN ÄR EN AV DE CIRKA 220 SOM UTBILDAS PÅ FÖRSVARSMAKTENS HUNDTJÄNSTENHET I ÅR. NU FÖRBEREDER MAN SIG FÖR EN KRAFTIG ÖKNING.

HUND BO

Text **Linus Ehn/FST Komm** Foto **Henrik Lundqvist Rådmark/Fst Komm**

Fullt fokus
på uppdraget.
Hundens skarpa
sinnen är en viktig
tillgång och i
Försvarmaktens
tjänst.

OM!

BESTÄMDA FOTSTEG i gruset utanför huslängan där de blivande tjänstehundarna bor besvaras av skall och ivrig uppmärksamhet. De är arbetsvilliga och avlade för tjänst snarare än en stillsam tillvaro som familjehundar. Hundlivet vid Försvarsmak-

tens hundtjänstenhet (FHTE) i Märsta drygt fyra mil norr om Stockholm, är fullt av spännande utmaningar.

– Hundarna föds i Sollefteå och bor hos en fodervärd tills de blir 15 månader gamla. Då görs ett lämplighetstest, om de klarar det får de komma hit. Om de inte gör det får de stanna kvar hos

fodervärdarna, om dessa vill, säger Daniel Fast, tillförordnad chef vid utbildningsavdelningen på FHTE.

För de hundar som klarar av testet väntar sedan arbetsprover.

– Vi checkar av deras egenskaper beroende på hur de reagerar i olika situationer, säger Daniel Fast.

Hundföraren Kasper Andersson med hunden Sagazze på FHTE:s övningsområde i Märsta. De ska strax ut på patrull.

Här är tjänstehundarnas förläggning när de tränas på FHTE. Hundarna bor hemma hos sina hundförare när de inte är "på jobbet".

Hundarna får inte vara för skarpa i temperamentet, inte heller för försiktiga eller rädda. Sju av tio hundar blir godkända.

Försvarsmakten utbildar i dag 220 hundar per år, men till år 2026 ska den siffran upp till 300. Flera förband behöver hundar i sin organisation, ett

exempel på nya behov finns inom luftvärnet, där Lv 6 precis har fått sina första tjänstehundar.

FÖRARE BLIR DRESSÖRER

FÖR ATT KLARA AV takten i tillväxten är hundtjänstenheten i förändring. Man är på väg att utvecklas till ett kompetens-

centrum. Här ska hundförare vidareutbilda sig till dressörer för att sedan återvända till regementena och där utbilda nya hundförare.

Utbildningen till hunddressör är på 30 veckor, där en fyra veckor lång semester är inräknad. Enheten har många civilanställda dressörer och

Tjänstehundarna får namn som gör det lätt att identifiera ålder, samt om och hur de är besläktade med varandra.

Pia Eklund på väg med tjänstehunden kopplad på övningsområdet där varje liten del har sitt eget smeknamn bland de dressyransvariga.

Daniel Fast vid hundarnas matskålar. Alla har sin egen.

Hundarna reser till övningsområdet bak i blå Volkswagen Transporter-bilar utrustade med burar och allt som behövs i hundtjänsten.

är en av få kvinnodominerade arbetsplatser i Försvarsmakten.

Pia Eklund är dressyransvarig och civilanställd, med en bakgrund i brukshundsvärlden. Hon tar oss med på patrull ute på övningsområdet. Hundarna är insuttna i sina burar i enhetens blå Volkswagen Transporter-bilar. De stannar vid en samlingsplats och hundföraren Kasper Andersson från Skaraborgs flygflottilj, som nu utbildar sig till dressör, och schäferhunden Sagazze gör sig redo.

Målet är att lokalisera en person ute i terrängen. Hundfö-

raren ger tecken för att inleda patrullen och Sagazze skärper sinnen. Myggen surrar och försommarvärmen får skogens dunstande dagga att dofta av mossa och barr.

BELÖNAS LAGOM

HUNDFÖRAREN KASPER Anderson håller ständig uppsyn på hundens kroppsspråk. Det berättar något om vad nosen känner av. Knappt hörbara steg på skogsstigen och den eviga strömmen av trafikflygplan på väg till och från närliggande Arlanda är det enda som hörs.

En vindby drar förbi under några sekunder – det är allt som behövs för hunden. Kroppsspråket visar tydligt att någon finns ute i terrängen. Den eftersökta kliver fram och Sagazze lyckas hålla sinnet kallt och inte ge skull, något som skulle kunna avslöja patrullen i skarpt läge. Då kommer belöningen: kongen, den särskilda boll som är favoritleksaken.

– Det gäller att hunden inte blir för uppspelt utan får en belöning som är lagom. Det här är centralt. Hundar är individer och måste få den belöning

På patrull! Hundföraren Kasper Andersson med hunden Sagazze på FHTE:s övningsområde i Märsta.

som är rätt för just denne. För Sagazze får det inte bli för stort påslag av positiva känslor, då finns risken att det som just lärts in glöms bort, säger Daniel Fast.

ALDRIG ENSAM PÅ JOBBET

FÖR ATT ARBETA vid Försvarmaktens hundtjänstenhet krävs ett kunnande som kan ha hämtats in i den civila världen, eller inom den militära. Vid enheten finns mycket erfarenhet och kompetens samlad.

– Här står man aldrig helt själv, det går alltid att få hjälp

och stöd av kollegorna. En avgörande egenskap för att trivas är att man gillar att vara utomhus. Väder och vind, kyla och hetta är en del av jobbet och man måste vara anpassningsbar. Det är självklart avgörande att kunna ha ett bra samarbete med militära förband där hundarna till sist ska tjänstgöra, säger Daniel Fast.

En stor del av de hundar och dressörer som utbildas ska vidare till nya och befintliga krigsförband. Ett visst antal av de färdigutbildade hundarna fortsätter sin bana i civila

myndigheter, Polismyndigheten och Tullen är två exempel. De hundar som går vidare till civil tjänst får specialiserad utbildning inom respektive myndighet. I sammanhanget bör nämnas att Polismyndigheten också tar in hundar på egen väg.

Försvarmaktens Hundtjänstenhet lyder under Luftstrids-skolan i Uppsala och är en plats med stark egen karaktär. Det vilar ett sällsamt lugn över området i Märsta, hundarna står i centrum och det präglar enheten. ◀

Pia Eklund och Sagazze när belöningen för väl utfört värv delas ut.

FAKTA FHTE

»» Försvarsmaktens hundtjänstenhet (FHTE) är en försvarsmakts-gemensam enhet för tjänstehundar.

»» FHTE föder upp och tränar hundar till Försvarsmaktens kontinuerligt tjänstgörande krigsförband. De utbildar även hundförare och hundinstruktörer samt företrädar Försvarsmakten i sakfrågor som gäller tjänstehundar.

»» FHTE genomgår en transformering från grundproduktion av hundar och hundförare till ett

kompetenscentrum där förutom avel och utveckling, hunddressörer och hundinstruktörer utbildas i framtiden.

»» Behovet av tjänstehundar ökar och Sveriges avelsprogram är en strategisk trygghet för nationen. Till 2026 kommer aveln öka från dagens 220 valpar till cirka 300, varav Polisen är en stor mottagare.

STORT BEHOV AV FODERVÄRDAR

FHTE söker hela tiden efter lämpliga foder-

värdsfamiljer som vill ta hand om och utveckla en blivande tjänstehund under dess första levnadsår. Valparna levereras till sina fodervärdar när de är mellan 8-10 veckor gamla. Där blir de kvar till dess att de är mellan 12-18 månader gamla. Urvalet mot tjänstehund sker genom ett lämplighetstest, där man bedömer hunden i ett antal olika testsituationer.

Under hela perioden har du som fodervärd stöd i träningen med hjälp från din fodervärds-konsulent. Du kom-

mer även att kallas till obligatoriska valp/ung-hundsträffar med andra fodervärdar i din region.

Försvarsmakten står för foder, veterinärvård samt grundpaket med utrustning till valpen. Försvarsmakten höjde i år ersättningen för hundförare och fodervärdar. Ersättningen till fodervärd är för en valp/ unghund 1 500 kronor per månad för de första två hundarna, därefter 2 000 kronor. Tar man hand om en avelstik är ersättningen 2 000 kronor per månad.

Tjänstehunden Sagazze spetsar sinnena inför kommande patrull.

Daniel Fast, tf. chef vid utbildningsavdelningen på FHTE.

HALLÅ DÄR löjtnant Linnea Lindkvist, plutonchef på 511:e GU-pluton på Upplands flygflottilj och fodervärd för Försvarsmaktens Ticka 12 månader.

Varför är du fodervärd?

– Jag ser fodervärdsskapet som ett bra sätt att kunna ha hund under en kortare period, cirka ett år, samtidigt som hon får följa med till jobbet och förberedas inför kommande tjänst

i Försvarsmakten i en liknande miljö.

Vad är det bästa?

– Det bästa är att få följa hundens utveckling från åtta veckors ålder fram till lämplighetstest och att under den perioden hjälpa hunden att hantera olika situationer och miljöer. Dessutom får jag mycket kunskap från min fodervärdskonsulent Åza Molnar, som hela tiden är ett bra stöd längs vägen.

Vilka problem har du stött på?

– Ett av de stora bekymren har varit att få

till ett hundtillstånd för kontoret inne på Uppsala garnison, att låta valpen sitta i hundgården är inte en lämplig miljö under den första tiden. Utan hundtillståndet blir det svårt att kombinera jobbet med att vara fodervärd. Men det har till slut löst sig och jag hoppas att det underlättar för fler fodervärdar i Försvarsmakten även i framtiden!

Linnea Lindkvist är fodervärd för andra gången, förra valpen är numera patrullhund i Hemvärnet.

"SKA VÄRNPLIKTIGA STRIDA UTOMLANDS?"

Under Almedalsveckan efterlyste Pliktrådet bättre information till värnpliktiga om vad som gäller för dem under Natomedlemskapet. "Vi förväntar oss att beslutsfattare tar ställning i frågan", kommenterar förtröendevalde William Landqvist, P 18.

UNDER ONSDAGEN HÖLL Pliktrådet ett panelsamtal om huruvida värnpliktiga ska kunna ingå i Nato-operationer. Panelen bestod av generallöjtnant Carl-Johan Edström, chef operationsledningen, Hanna Gunnarson, ledamot i försvarsutskottet för Vänsterpartiet samt William

Landqvist, före detta värnpliktig och förtröendevald från Gotlands regemente P 18.

SAKNAR STÄLLNINGSTAGANDE

UNDER SAMTALET diskuterades både fredstida Natooperationer och värnpliktigas deltagande i krig utomlands enligt artikel 5 i Natoavtalet. Trots att våra nordiska grannländer beslutat att deras värnpliktiga inte ska mobiliseras vid krig i ett annat Natoland, har Sveriges beslutsfattare ännu inte tagit en tydlig ställning i frågan. Sveriges värnpliktiga röstade under värnpliktskongressen i april mot att de ska kunna pliktas till strid i utlandet mot sin vilja.

Under fredstid handlar det i mångt och mycket om Natos FLF, Forward Land Forces, i Lettland och Sveriges bidrag till bemanningen av denna styrka. Vissa partier menar att Försvarsmaktens anställda soldater inte kommer att räcka till för att fylla Sveriges kvot. Ett förslag är därför att mönstra ut värnpliktiga till en befattning med ytterligare sex månaders beredskapstjänst för att täcka behovet. Generallöjtnant Carl-Johan Edström klargjorde dock hur behovet ser ut i närtid:

– De närmaste åren har vi inga problem att nyttja kontraktsanställda soldater för att genomföra den verksamheten, så därför ser vi inte något

Pliktrådet besöker regelbundet förband runt om i Sverige.

?? Att sådan information – som ju är väldigt allvarlig – inte kommer från de som faktiskt bestämmer känns inte helt rätt. ??

närstående behov att förändra lagstiftning kopplat till just det uppdraget.

FÖRVÄNTAR SIG BÄTTRING

UNDER PANELSAMTALET diskuterades också bristen på kommunikation kring frågan till de värnpliktiga. På P 18, likt många förband, fick de värnpliktiga bristfällig information från ledningen. Det blev istället deras förtroendevalda värnpliktiga kamrat som fick informera, efter överbefälhavarens uttalande under Värnpliktskongressen.

– Att det är jag som kommer med sådan information – som ju är väldigt allvarlig – och att det inte kommer från de som faktiskt bestämmer känns inte helt rätt, säger William Landqvist, förtroendevald värnpliktig.

Pliktrådet förväntar sig bättre information från politi-

ker och Försvarsmakten, samt att ett eftertänkt beslut – som tar hänsyn till att plikten redan i dag innebär stora begränsningar för individen – tas inom en rimlig framtid.

Panelsamtalet går att se i efterhand på Svenska Soldathemsförbundets Youtube-kanal. ◀

Text **Linnéa Linde Lundin/**
Pliktrådet Foto **Pliktrådet**

FÖRBANDSBESÖK STARTAR I SEPTEMBER

I september inleds Pliktrådets turné genom Sverige, då de kommer att besöka samtliga förband. Som nyinryckt kommer du då ha möjlighet att träffa dem och lyfta frågor du tycker är viktiga. Kom ihåg att du alltid har möjlighet att påverka och att Pliktrådet finns till för de värnpliktiga.

Pliktrådet består av fem ledamöter som är valda av Sveriges totalförsvarspliktiga. De är före detta värnpliktiga som har i uppgift att på central nivå föra talan åt Sveriges totalförsvarspliktiga under grundutbildning och arbeta för att deras utbildningsförhållanden fortsatt utvecklas till det bättre. från vänster: Linnéa Linde Lundin, generallöjtnant Carl-Johan Edström, Hanna Gunna.

RO MOTIG VÄG TILLBAKA

Text & foto Karin Kvarnlöf

Anders Bjur kom tillbaka till Försvarsmakten efter tretton år som civil. Men det var inget enkelt återinträde. För att bli yrkesofficer igen krävdes det att han låg på och drev processen på egen hand.

ANDER BJUR GJORDE värnplikten 1991 och blev officer 1994. Under åren som följde tjänstgjorde han på Ledningsregementet och Högkvarteret i olika befattningar. Under 00-talet accelererade utförsbacken för Försvarsmakten med nedskärningar och nedläggningar av förband. Till slut kände Anders Bjur att gränsen var nådd.

– Jag tröttnade helt enkelt, det var för dåligt.

Anders Bjur lämnade Försvarsmakten och blev grundskolerektor i Sollentuna kommun. Sedan följde en rad chefsjobb inom kommunal verksamhet. Under de åren gjorde han några försök att bli reservofficer, men möttes av ett svalt intresse.

– Då släppte jag Försvarsmakten helt. Jag trodde verkligen det var ett avslutat kapitel.

EFTERTRAKTAD

2020 BLEV ANDERS Bjur uppringd av en gammal kollega som undrade om Anders var intresserad av att komma tillbaka till Försvarsmakten? Någoting väcktes till liv och strax därefter blev Anders inkallad som reservofficer.

– Jag var utbildad i större förband och det var precis det armén ville börja återta men som de yngre officerarna saknade kunskap om. Där upplevde jag att min kompetens var eftertraktad.

Att återgå till officersyrket var lite som att komma hem,

förklarar Anders Bjur.

– Jag kände direkt att detta fortfarande är väldigt kul!

Efter något år som reservofficer kände Anders att han ville återgå till officersyrket på heltid. Men att bli yrkesofficer igen var inte så enkelt som han trott. Istället började en HR-process som byggde på att Anders var den drivande.

– I det civila är HR-funktionen ett stöd för chefer, i Försvarsmakten är det en ledningsnivå, suckar han.

Några givna svar på hur en återanställning går till gick inte att få. Anders Bjur blev hänvisad runt och var nästan beredd att ge upp. Det skulle ta åtta månader innan han blev återanställd på Ledningsregementet igen. ◀

"VI HAR INTE MÄKTAT MED FRÅGAN"

Dick Torberger, HR-chef armén, blir inte överraskad när han hör om Anders Bjurs erfarenheter av återanställning. Men förbättringar är på gång.

Att återanställa en reservofficer som yrkesofficer är en procedur med viss tågordning. Förbandet som vill återanställa ska

skicka en hemställan till HR på sin försvarsgren som gör en bedömning. Därefter följer en säkerhetsprövning. Men åtta månader ska det inte behöva ta, menar Dick Torberger.

Anders Bjurs segdragna process tror han är ett arv från nedskärningarna på 00-talet.

– Arbetsmetoden grundar sig på ett gammalt system där utgångspunkten var att RO var något vi inte skulle ha. Nu är vi mitt

uppe i ett uppvaknande och då blir det tydligt att vi har svårigheter, säger Dick Torberger.

I armén saknas det samordnade rekryteringsarbete som Anders Bjur efterlyser, där man kontaktar avhoppade officerare och erbjuder ett återanställningspaket.

– Vi har inte maktat med den frågan i armén, medger Dick Torberger.

Frågan har istället tryckts ner på OrgE-nivå. Numera ska alla förband

ha en RO-handläggare som ska sköta marknadsföring och rekrytering.

Det är även på gång med förändringar som ska luckra upp nuvarande regelverk och underlätta nyrekrytering. Första steget är den utredning om ett utvecklat och mer flexibelt reservofficerssystem som kom med sin slutrapport i april.

– Nu går vi åt samma håll, men det måste ske i rätt ordning, säger Dick Torberger.

Anders Bjur har inte ångrat en sekund att han återvände till Försvarsmakten. Men vägen tillbaka borde bli enklare, tycker han.

PROFILER YNGST I BATALJONEN

Siri, en 21-åring med en passion för segling och en dröm om att bli polis, valde att göra värnplikten som spaningsoperatör i Karlskrona. I dag är hon lärare och engagerad i Hemvärnet.

SIRI LUNDBERG är Ångermanlandsbataljonens yngsta kvinnliga soldat. Hon växte upp i Sundsvall, en stad känd för sin natursköna omgivning och sitt rika kulturarv. Här gick hon i skolan och valde att utbilda sig inom Musikestetprogrammet på Skvaderns gymnasieskola.

– Jag har alltid gillat musik och ville fördjupa mig i det, men samtidigt fanns det en annan dröm – att bli polis.

Efter gymnasiet tog Siri ett steg som skulle förändra hennes liv. Hon gjorde värnplikten i flottan i Karlskrona som spaningsoperatör under 2022 och 2023.

– Jag tjänstgjorde ombord på fartyg och identifierade undervattensljud samt ytfarkoster. Det var lite som på film; vi fick lära oss att känna igen ubåtsljud för att identifiera olika typer av ubåtar och andra farkoster, berättar hon entusiastiskt.

MINDRE PUTS OCH STUDS

SIRI HAR ALLTID HAFT EN önskan om att bli polis, inspirerad av sin pappa som också är polis.

– Jag tänkte att värnplikten skulle vara ett perfekt steg på vägen till polisutbildningen. Dessutom gillar jag båtar eftersom jag seglat mycket som yngre.

Efter att ha avslutat värnplikten började Siri arbeta som lärare, men känslan av att tillhöra en struktur-

rad och disciplinerad miljö lockade henne tillbaka. Siri ansökte till Hemvärnet efter att ha sett reklam på nätet.

– Jag fick faktiskt svar samma dag och kallades till ett säkerhetssamtal. Därefter var saken klar och jag blev hemvärnssoldat, minns hon.

Siri beskriver sin tid inom Hemvärnet som mycket positiv.

– När jag gjorde lumpen var det några som gjorde lite narr av Hemvärnet, men när jag kom dit och träffade hemvärnspersonal fick jag en helt annan bild. Det var inte riktigt den 'puts och studs' som jag vant mig vid under värnplikten men väldigt professionellt, säger hon.

GEMENSKAPEN ÄR BÄST

FÖR SIRI ÄR Hemvärnet viktigt eftersom det gör Sverige förberett på olika situationer.

– Det är viktigt att det finns personer som både har ett vanligt jobb och har koll på och kunskap om beredskap om den skulle höjas, påpekar hon.

Det bästa med Hemvärnet, enligt Siri, är strukturen och gemenskapen.

– Man lär känna varandra väldigt fort och hjälper varandra, vilket knyter starka band mellan oss hemvärnssoldater, säger hon med ett leende.

Samtidigt ser hon potential för förbättringar.

– Kanske lite bättre ordning och reda. Jag tycker att man borde skärpa sig lite när det

gäller klädseln – helt, rent och med knapparna knäppta, föreslår hon.

Som Ångermanlandsbataljonens yngsta soldat ser Siri åldersfördelningen inom Hemvärnet som både en styrka och en möjlighet.

– Det är många som är lite äldre, men det ska förstås ses som positivt eftersom det ger mer erfarenhet till förbandet. Samtidigt är det bra med en åldersspridning, då vi som nyligen gjort värnplikten har färskare kunskaper och kanske bidrar med lite mer energi, säger hon med ett skratt.

Siri har funderat mycket på Sveriges Natomedlemskap.

– Vi ska förbereda oss så mycket det går om det värsta inträffar – det är viktigt för Sverige och alla som bor här. Men även om världen är orolig i dag ska man inte över- tänka utan lugnt och tryggt förbereda sig på bästa sätt, resonerar hon.

Hon ser också positivt på Sveriges allians med Nato.

– Det är tryggt att andra backar upp oss om det behövs och att vi kan backa upp andra. Men samtidigt kommer det också många nya regler och förhållningssätt som vi måste lära oss, men det får vi tugga i oss. Det är ju trots allt inte helt säkert att vi i Sverige alltid vet bäst! säger Siri. ◀

Text **Anders Edholm/**
Ångermanlandsbat
Foto **Försvarsmakten**

FÄRGSTARKT ALLVAR

I vanlig ordning deltog Försvarsmakten under Stockholm Pride, i allt från intressanta möten och seminarier till festligheterna i Pride Parade.

FÖRSVARSMAKTEN har deltagit i Stockholm Pride sedan 2005, och gjorde så även i år. Veckan avslutades med den traditionsenliga Prideparaden som ringlade

sig genom Stockholm. Över hundra personer deltog i Försvarsmaktens del av paraden, flygvapnet bjöd på en överflygning och på lastbilsflaket spelade fältartisterna för fullt.

Stockholm Pride är dock mycket mer än bara paraden och Försvarsmakten deltog i flera olika sammanhang.

– Nytt för i år var att vi tillsammans med Polisen träffade människor på Sergels Torg.

Detta gjorde vi för att visa att vi försvarar alla människor oavsett sexuell läggning, könshidentitet och könsuttryck, säger Nathalie Haddadi Lundberg, centralt eventansvarig för Försvarsmaktens medverkan under Pride.

VÄLBESÖKT I PRIDE PARK

I PRIDE PARK på Östermalms IP var Försvarsmaktens monter välbesökt och pryddes med

Försvarsmakten har deltagit i Stockholm Pride sedan 2005.

budskapet "Framåt! Marsch! – Steg för steg, starkare tillsammans". Besökarna bjöds in att fylla en tidslinje med händelser som har format dem.

– När besökarna delar med sig av sina erfarenheter synliggör vi att varje steg vi tar tillsammans i rätt riktning är en seger. Genom att lyfta varje enskilt betydelsefullt ögonblick visar vi att vi är starkare tillsammans och att varje steg räknas, säger Nathalie.

Under veckan arbetade medarbetare från hela landet för Försvarsmaktens räknning i parken. En av dem var

Isak Stenmark, från FMTS i Halmstad. Han berättar att han redan under första dagen hade ett samtal som han kommer att minnas länge.

– Jag hade en jätteproduktiv diskussion med en tjej från Ukraina. Hon berättade att trots att kriget pågår så går utvecklingen i HBTQIA+-relaterade frågor faktiskt framåt i Ukraina. Och hon poängterade att när det väl gäller så gör det ingen skillnad vem som ligger bredvid dig i värnet, berättar Isak Stenmark. ◀

Text **Hugo Höglund/HRC**

TRE RÖSTER FRÅN PRIDE PARK

FRIDA LJUNGSTRAND LIVGARDET.

Det bästa med Pride är atmosfären, det blir som en fristad där alla kan uttrycka sig. Det här är tredje gången

jag jobbar på Pride och första året jag stod här trodde jag att folk skulle ha föräldrade åsikter om Försvarsmakten men jag tycker att vi får ett väldigt fint bemötande. Människor känner sig extra trygga med att vi är här. Det är bemötandet och mötet med människor som driver mig att stå här.

ELINA BROSTRÖM FMLOG

"Pride blir som en ögonöppnare. Det är ett ställe där alla är inkluderande och öppna. Att få se glädjen och

att alla kan vara sig själva – jag önskar att det var så 365 dagar om året."

ISAK STENMARK

FMTS

"Genom att jobba för Försvarsmakten under Pride får jag visa upp en arbetsplats som jag är stolt över

och som är öppen. Jag tror på vår värdegrund och att alla ska få älska vem de vill."

SÅ MÖTER MARINEN DRÖNARHOT

Drönarhotet har gått från smal specialförmåga till att finnas över allt, hela tiden på det moderna slagfältet. Såväl på land som till sjöss.

Text Linus Ehn/FST Komm

DET GÅR BLIXTSNABBT. En spaningsdrönare har hittat ett mål, plötsligt klipps filmen och visar bilder från kameran från en vid översiktsbild till ett hisnande berg- och dalbaneperspektiv. Så dyker pansarfordonet upp och närmar sig fort. Det växer i bild och sedan: Det där sista ögonblicket innan signalen bryts, skärmen förvandlas till ett svartvitt myrornas krig. I nästa stund åter till spaningsdrönarens bild från ovan. Ett rykande vrak. Alla förstår vad som skett.

Scenariot berättar om ett skifte i stridsteknik som skett i realtid. Små obemannade flygsystem har under Ukrainakriget gått från att vara exklusiv spetsteknologi till att bli billig mängdmateriel. Tillgången på

komponenter för att bygga dem tycks oändlig.

Inom marinen uppmärksammades detta redan för ett decennium sedan. Efter Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina 2022 insåg man att det bara var att trycka gaspedalen i botten i arbetet med att anpassa sig till den nya verkligheten.

– Obemannade flygfarkoster är ett problem över hela konfliktskalan. I fred bevakar vi våra skyddsobjekt, med mandat enligt skyddslagen. Hotbilden är då kommersiella produkter i händerna på sabotageförband, underrättelseorganisationer och kriminella, säger Magnus Thylin, förvaltare och ansvarig för materielsystem inom telekrig vid Marinstaben.

Kommersiella drönare går att upptäcka och störa ut med utrustning som är mycket enkel att använda.

MATERIEL

Under det senaste året har marinen genomfört en forcerad anskaffning av utrustning, i dag finns den i händerna på soldater och sjömän. Man bedriver också ett arbete med att anpassa befintliga sensorer, anpassa spaningsradarer till små mål och att få dem att fungera med verkanssystemen.

– Arbetet är absolut inte färdigt. Det har däremot gått ganska bra hittills, vi skaffade medvetet materiel som var så lätt som möjligt att använda, säger Magnus Thylin.

ENKELT STÖRA UT DRÖNARE

DRÖNARE STYRS VIA radiosignaler. De civila varianter, som utgör hotet i fred och kan köpas på den öppna marknaden, har styrsystem vars funktioner är allmänt kända. De kan därför motverkas av system som Wingman och Pitbull, som kan varna för och störa ut drönare. Enheterna går att fästa i strids-selen och används exempelvis av förband med bevaknings-uppgifter.

– Kliver vi upp många steg på konfliktskalan, till väpnad strid. Då diversifieras hotbilden. Förband i bakre område har att hantera en hotbild som är ganska lik den i fredstid. Stridande förband som fartyg, amfibieförband möter då hela hotpektrat, som i Ukraina. Det handlar om en blandning av civila och militära produkter. En uppsjö av lösningar mellan civila och militära system.

Då handlar det om en större komplexitet i hot, större spridning och framför allt: En avgörande skillnad i volymen av system som Försvarsmakten kan komma att möta.

Den största svårigheten för utveckling av förmågan att möta drönarhot i dag är tillgången på målresurser för

övning, alltså resurser och förutsättningar för dem som ska ha rollen som fiende under övningarna.

– Vi brottas en del med Försvarsmaktens regler för att få flyga med drönarna.

Marinens amfibieförband har också stor användning av lärdomarna från Ukraina. Striderna kring floden Dniepers delta i södra Ukraina har varit i fokus.

– Det har varit förhållandevis korta stridsavstånd och en geografi som påminner om markstridsoperationer. Vi har noterat att egen rörlighet försvåras eftersom det inte går att röra sig i mask (oupptäckt, reds anm.).

Med andra ord: Drönarna ser allt, överraskningsmoment är närmast omöjligt att uppnå.

– Terrängmask har inte samma värde längre. Det slår mot förmågan till rörlighet och förmågan att uppnå överraskning. Om motståndaren kan använda drönare obegränsat så begränsas den egna handlingsfriheten.

SKYDD MOT PATRULLROBOT

DET ÄR INTE bara handlingsfriheten som minskar. Den stridsenhet som upptäckts kan snart bekämpas med en patrullrobot. För att försvara sig mot dessa hot krävs förmågor inom luftförsvar och telekrig.

– En ny typ av störsändare som är bättre anpassad för att möta hotet från patrullrobotar är därför under införande till vissa marina förband, men för att den här förmågan ska kunna spridas till hela marinen organisation behöver de också vara billiga och anskaffas i mycket stort antal.

Örlogsfartygens allmålspjäser och vapenstationer på stridsbåtar kan bekämpa

patrullrobotar. För närvarande pågår ett arbete med uppgradering av marinens sensorer för att kunna upptäcka den här typen av mål så att de ska kunna slås ut.

FLER SYSTEM KRÄVS

UNDER RYSSLANDS anfallskrig mot Ukraina har drönarhotet blivit uppenbart. Användandet har gått från att vara en smal spetsförmåga till att bli en etablerad del i ett industriellt storkrig. Slagfältets karta har ritats om på land och till sjöss.

Och det är de stora mängderna av obemannade flygsystem av skiftande slag som är den verkliga utmaningen. Marinen har en klar bild av hur utmaningen ska mötas, men en sak står klar: Det finns inte en enskild teknisk lösning som i ett slag eliminerar drönarhotet – det krävs flera olika system som kompletterar varandra. ◀

DRÖNAR-ABC

Det kan vara lätt att gå vilse bland alla benämningar på olika förarlösa flygsystem. Det här är det gängse sättet att dela in dem.

UAV (Unmanned Aerial Vehicle).

UAV är benämningen på en obemannad flygfarkost.

UAS (Unmanned Aerial System).

UAV-farkosten ingår tillsammans med kontrollstation, nyttolast, datalänk, med mera i ett obemannat flygsystem. De samlade delarna av flygsystemet benämns UAS.

Patrullrobot. En obemannad flygfarkost med stridsladdning för engångsbruk. Kallas ibland lite slarvigt kamikazedrönare.

CAROLINA LORENTZSON NILSSON / FÖRSVARSMAKTEN

De system som marinen använder sig av kräver inte några särskilda förbandsenheter. Med en mycket kort utbildning kan systemet hanteras som ett slags enklare elektroniskt luftvärn.

JIMMIE ADAMSSON/3E SJÖSTRIDSFLJ

Eftersom små drönare är svåra att upptäcka och följa med blotta ögat krävs elektroniska system som hjälpmedel.

EN SÄLLSAM HISTORIA

I en bassäng i Stockholms skärgård dresserades sälar framgångsrikt till att jaga ubåtar under andra världskriget. Sälarnas begränsade räckvidd stjälppte dock projektet.

Text **Per Iko/Försvarsmakten**

Sjölejonet hade levererats 1938 som den första i en klass av nio ubåtar som kom i tjänst strax före och under andra världskriget. De var bestyckade med sex torpedtuber, hade normalt 32 mans besättning och kunde dyka ner till 100 meter.

ARMÉ: MARIN- OCH FLYGFLIK

Beredskapsinkallade värnpliktiga som i det civila var djurskötare handplockades till sälstationen. Gråsäl var att föredra, då de verkade ha bättre synförmåga på större djup är knubbsäl.

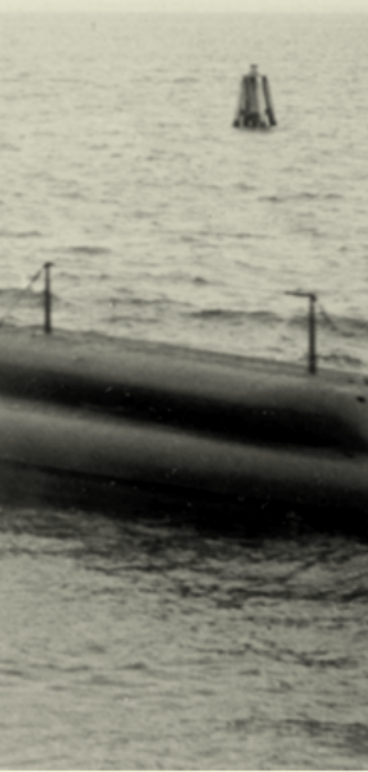
EFTER KRIGSUTBROTTET 1939 började Tyskland att minera farlederna in till Östersjön. Flera svenska handelsfartyg sprängdes av drivande minor och den 5 januari 1940 sänktes lastångaren Fenris av den sovjetiska ubåten Sjtj-311 i Norra Kvarken. Ett trängande behov uppstod av att kunna indikera minor och ubåtar.

Beteendevetaren Valdemar Fellenius hade funnit att sälar var lika lättdresserade som hundar, och borde kunna läras att känna igen minor och ubåtar. Fellenius hade därför på eget bevåg byggt upp en liten anläggning vid Krokholmsfladen på ön Säck i Stavsuddaskärgården, och anskaffat

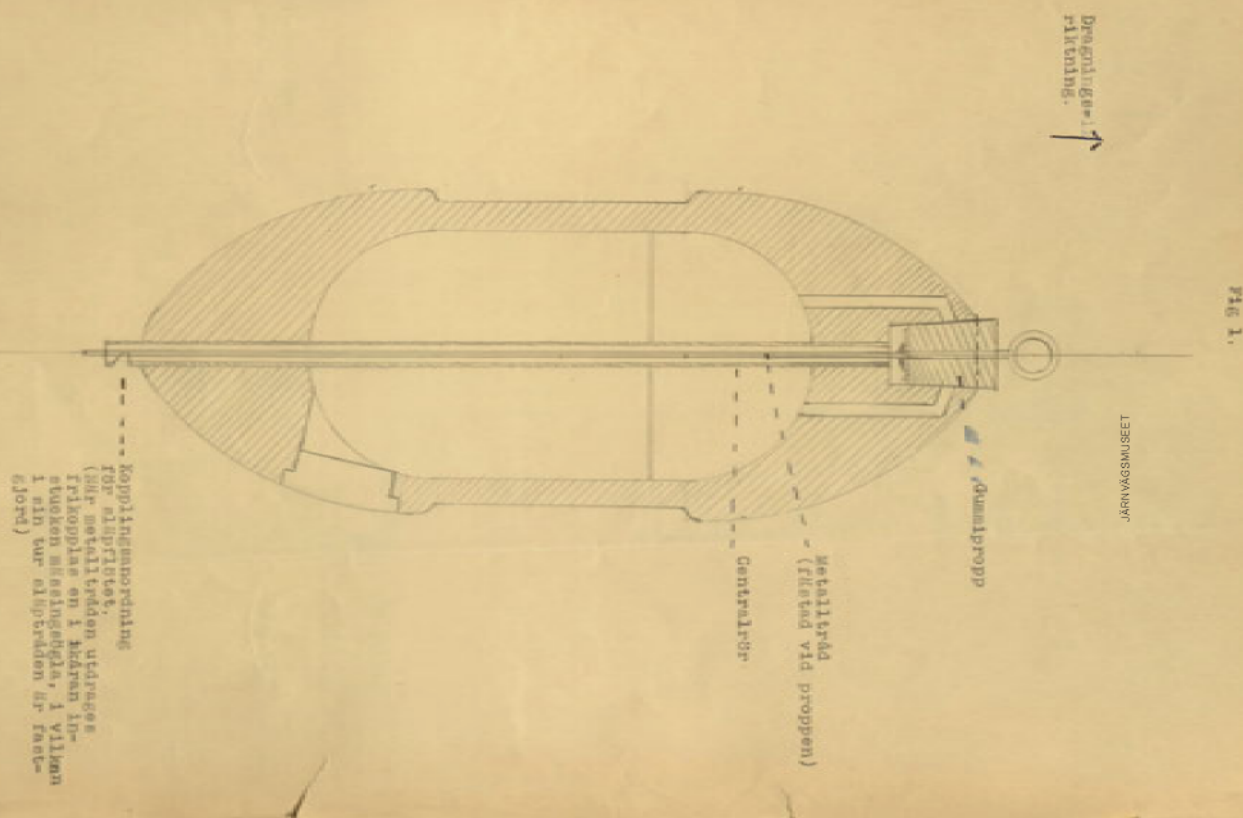
kutar av gråsäl och knubbsäl.

Under träningen fick sälen en strömming i belöning för en lyckad apport. Dressyren utökades sedan mot ubåtsattrapper, minor och torpeder. Träningen skulle helst börja innan sälungarna hade lärt sig att själva fånga fisk. För att avskräcka dem från att försöka fanns strömmingar utplacerade försedda med elektroder, alltså samma princip som elstängsel för kor.

Fellenius försök väckte marinens intresse, och inspektören för minsvepningsväsendet, kommandörkapten Henning Muhl, ansåg att metoden var värd att prövas. Från den 1 juli 1940 övertogs verksamheten av marinen under täcknamnet

MARINMUSEUM

JÄRVAGSMUSEET

När gummiproppen dragits ur tränger vatten in och reagerar med kalciumfosfid. Den självantändande gasen fosfin utvecklas och får behållaren att stiga mot ytan, där platsen indikeras med ljus- och rökutveckling.

Försöksstationen Palmen. Verksamheten preciserades till djuranskaffning, uppfödning, dressyr och taktisk användning, i första hand för lokalisering av ubåtar.

För indikering hade till sälarna konstruerats särskilda gummisar i vilka en markeringsanordning krokades fast. Försök gjordes såväl med magneter som skulle fästa på en metallkropp när sälen simmade tillräckligt nära, som med släpkroppar som skulle fastna i någon del av en ubåt. Därefter skulle ett markeringsflöte flyta upp till ytan. I flötet fanns en behållare med

kalciumfosfid som i kontakt med vatten börjar brinna.

FLYTT TILL GÅLÖ

ANLÄGGNINGEN vid Stavsudda, som drabbades av en brand i april 1941, saknade fastlandsförbindelse och en mer ändamålsenlig förläggning söktes. Under hösten 1941 flyttades all verksamhet till Långgarnsfjärden vid Gålö nära Horsfjärden. Där anlades en särskild bassäng med olika fällor och en övningsbåt byggdes för att släppa ut och ta upp säl.

Här fanns också bättre möjligheter till samövning med

marinen, och ubåten Sjölejonet kom att agera målfartyg vid flera tillfällen. Fartygschefen, kapten Bengt Hedlund, var klart skeptisk till försöken, men ändrade uppfattning när sälarna gick på gång lyckades hitta hans ubåt på ganska stort djup.

Det var förstas omöjligt att i längden hemlighålla vad som försiggick på Gålö. Sälarna slukade ansevärliga mängder strömming och mjölk. Utåt sett sades därför verksamheten handla om medicinska försök.

Eftersom säl har ett mycket utvecklat mörkerseende påstods att undersök-

En gummiverkstad i Stockholm tillverkade vad som enligt beställningen skulle vara selar till hundar.

Sälarna kunde lyftas ur bassängen med ett slags hiss, något som de verkade tycka var mycket roligt.

På selarna fanns små löst fastsatta krokar som skulle fastna på ubåten och frigöra markeringsanordningen.

Valdemar Fellenius (till höger) och Bengt Hedlund hade även försökt få havsörnar att upptäcka ubåtsperiskop.

ningar gjordes för att förbättra detsamma hos flygförare.

Vid två tillfällen sattes sälarna in för skarp insats. Från mitten av juli 1942 hade flottan fällt sjunkbomber norr om Öland och det misstänktes att en skadad ubåt låg på botten utanför Storklappens fyr. Sex säljar släpptes ut ett fyrtiotal gånger och sökte ner till 45 meters djup men utan resultat.

FÖR KORT RÄCKVIDD

DET ANDRA TILLFÄLLET var vid sökandet efter ubåten Ulven som hade kolliderat med en tysk mina den 15 april 1943 utanför Marstrand. En massiv

sökinsats inleddes och en säl transporterades till Västkusten. Den släpptes emellertid ut flera kilometer från den faktiska haveriplatsen utan någon möjlighet att upptäcka Ulven.

inspektionen framhölls därför att de användbara resultaten inte motsvarade de uppsatta förväntningarna. I oktober 1943 beslöt chefen för marinen att avveckla Försöksstationen

”Fartygschefen var klart skeptisk men ändrade uppfattning när sälarna gång på gång lyckades hitta hans ubåt.”

Sälarnas begränsade aktionsradie, i praktiken 400 meter, kom till slut att bli utslagsgivande. För att upptäcka en ubåt under gång skulle ett stort antal sälkrävas. Från

Palmen. Fellenius kunde dock på egen bekostnad fortsätta säladressyren under ytterligare drygt ett år i mindre skala. I april 1945 upphörde verksamheten definitivt. ◀

SWIMRUN

Vattnet är iskallt. Det vore vansinne att hoppa i, ännu större vansinne att simma en mil i det. Det var Magnus Jirlinds tankar precis innan han hoppade i för att simma söderut genom Stockholms skärgård. (Han skulle dessutom komma att springa ett och ett halvt maraton innan han var framme.)

– JAG HADE ALDRIG HOPPAT i om inte det hade funnits andra galningar som hoppat i innan mig. Grupptricket är fantastiskt ibland när man ska göra obekväma grejer.

Sen var det ju det att det hela var en tävling, Ötillö. Sporten kallas swimrun och föddes på Utö i Stockholms skärgård, när

ett gäng killar fick för sig att de skulle simma och springa upp till Sandhamn. Första loppet gick 2006. Magnus, som är kommandörkapten och jobbar på Högvärteret, har tävlat i över tio år och genomfört över 20 lopp.

Vad är svårast under en tävling?

– Det gäller att inte fippla i växlingarna mellan simning och löpning, då tappar man mycket tid. Sedan gäller det att ha bra kommunikation med sin partner – man tävlar ofta i par. Man måste lyssna av så att man inte går för hårt, både så man inte bränner sig själv eller sin partner, förklarar Magnus.

En särskild utmaning med sporten, i vart fall när den utövas på våra breddgrader, är

det kalla vattnet. Under vissa tävlingar är temperaturen i vattnet så låg som runt tio grader – ibland ännu lägre – och då blir kroppen kall under simningarna. Att sedan komma upp på en ö och börja springa kräver lite tillvänjning, konstaterar Magnus.

– Men man blir faktiskt van att bli sjukt kall och sedan springa sig varm.

TRE TIMMAR RÄCKER INTE

I BÖRJAN AV SEPTEMBER ska han delta i Ötillö Swimrun world championship. Det blir hans tredje världsmästerskaps-tävling i swimrun. 60 km löpning och 10 km simning alltså. Hur förbereder du dig inför den?

– Det gäller att få in en stor

Samarbetet i paret är avgörande för bra resultat och inte minst ett säkert genomförande.

Vanligtvis tävlar man i stridspar och har en lina mellan sig.

Deltagarna blir rejält nedkyllda under simningen.

Magnus Jirlind och Henrik Anderson efter målgång i Upplands-Bro swimrun.

mängd träning och långa pass. De tre timmar i veckan som Försvarsmakten tillhandahåller räcker inte så det gäller att nyttja tidig morgon, transportlöpning och försöka mota bort latmasken så ofta det går så man kommer ut fast det känns obekvämt.

VIKTIGT ATT TRÄNA RÖRLIGHET

– UNGEFÄR SJU TILL tio timmar i veckan med löpning, simning och styrketräning/rörlighet har jag fått till under de senaste fyra månaderna. Styrka och rörlighet är viktigt, särskilt när man blir äldre. Men det är ofta något vi glömmar bort och det får man sota för när mängden träning och åldern ökar.

Vad ser du mest fram emot under tävlingen?

– Jag har tävlat två gånger i Ötillö World championship. Första gången fick jag inte riktigt ut det jag hade hoppats på. Andra året hade inte kunnat träna som jag ville på grund av en stukad fot. I år tävlar jag med Henrik och jag tror att vi kan matcha varandra på ett bra sätt. Vi tävlade ihop förra året och kom tvåa i Västerås swimrun och i Upplands Bro swimrun. Jag ser fram emot att gå i mål på ett nytt personbästa och känna att jag inte har ett uns kraft kvar. ◀

Text **Henrik Lundqvist Rådmark/**
FST Komm Foto **Jenny Jutter-**
ström

MAGNUS OM UTRUSTNINGEN

"Från början fanns ingen utrustning. Då användes simdräkter där man kapade ben och armar. Det var även populärt att slakta barnens flytgrejer som de hade på ryggen. Tog man bort ringen runt magen och satte ihop flytpontonerna med kattstrypare fick man en utmärkt dolme, ett flythjälpmiddel som man har mellan benen när man simmar. Man simmar med skor på och använder bara armarna och har stora paddlar på handflatorna.

I dag finns det våtdräkter som är anpassade för att man ska kunna springa i dem och de är även gjorda av tunn neopren som håller temperaturen bra. Ett par bra skor som inte samlar på sig vatten är också viktigt. Eftersom tävlingarna brukar vara runt tre till fyra timmar långa så är det viktigt att man har en bra dräkt som inte skaver eller är för varm."

MÅNGA TOPPLACERINGAR Magnus Jirlinds resultat inspirerar!

- » Vinnare Västerås swimrun 2016, 2017, 2018
- » 3:a Ötillö Final 15k 2019
- » Kvalificerat till Ötillö World Championship 2020, 2021 och 2024
- » 3:a Västerås Swimrun 2022
- » 2:a Västerås swimrun 2023
- » 2:a Upplandsbro swimrun 2023

MARINEN MÖTTE ALLMÄNHETEN

I det bästa av sommarväder genomfördes i Karlskrona Marindagen 2024 i början av augusti. Evenemanget är en viktig dag för marinen där de får möjlighet att visa upp sin mångsidiga och breda verksamhet. Det är också ett tillfälle där de kan träffa potentiella blivande medarbetare och möta allmänheten. Med tanke på det oroliga omvärldsläget fyller dagen en viktig funktion i att öka förståelsen för och kunskapen om försvaret av Sverige. Det säger kommunikationschefen på Tredje sjöstridsflottiljen, Carl Wachtmeister.

Fiskdamm och ansiktsmålning var två populära aktiviteter.

Försvaret av Sverige

SKARPT FOLKBILDANDE OM FÖRSVARET

"I Försvaret av Sverige förklarar Oscar Jonsson, doktor i krigsvetenskap,

BOKTIPS

varför vi ens har ett försvar och vad kriget i Ukraina lär oss om det moderna kriget. Hur ska vi hantera hotet i cyberrymden, från underrättelseagenter och ekonomisk påverkan? Samtidigt som det finns brister har vårt land alla förutsättningar – pengar, kompetens och teknologi – för att trygga Sveriges fred och frihet i framtiden. Bara vi gör rätt val." Förlagets presentation av Försvaret av Sverige, Oscar Jonsson

Redaktörens reflektion
Oscar Jonssons metod är effektiv. Han har ett rakt,

högbegripligt språk, använder gott om belysande referenser till verkliga situationer och belagda fakta (ibland förbluffande precisa). Han har förmågan att förklara sammanhang som för en femåring, utan att få läsaren att känna sig som en sådan. Dessutom lyckas han ge texten en energi som bär läsaren genom kapiteln.

Medan de flesta böcker av det här slaget brukar få mig att tappa intresset efter hundra sidor eller så har jag mycket svårt att lägga ifrån mig denna. Det är ett stycke unik folkbildningslitteratur och högoktanigt bränsle i debatten om det svenska försvaret.

PODDARE SKÖT CARL-GUSTAF

UNDER SOMMAREN TOG P 7 emot programledarna och produktionsteamet bakom en kommande tv-serie om Sverige under det Kalla kriget. De förstnämnda i fråga var Mattis Bergwall och Per Wallin, kända från Krigshistoriepodden, som på Ravlunda skjutfält fick möjlighet att diskutera det svenska vapnet Carl-Gustaf 84 mm granatgevär tillsam-

mans med översergeant Walker från 711:e kompaniet. Båda fick dessutom möjlighet att ladda och avfira vapnet, i version M/18, mot ett containermål i terrängen.

Tv-serien, som heter "Krigsmaskinen Sverige", produceras för SVT och avsnitten kommer att sändas under sommaren 2025.

Per Wallin från Krigshistoriepodden hade en riktig pangdag på Ravlunda.

SIFFRAN

38 000

... besökare kom till Flygdagen på F 17 i Kallinge i slutet av augusti.

SMART SAGT

"Om du känner din fiende och känner dig själv, behöver du inte frukta resultatet av hundra slag."

Sun Zi, kinesisk general på 500-talet f.Kr.

HYLLAD IN I DET SISTA

UNDER SOMMAREN somnade FM Gaston in, 13 år gammal. Gaston var fullt operativ så länge som tio år vilket är unikt för en tjänstehund. I december tilldelades han Försvarsmaktens tjänstgöringsmedalj för rikets försvar i guld med banddekor under högtidliga former av flottiljchefen vid F 16, överste Pernille Undén. Gaston tillbringade hela sitt liv och sin karriär tillsammans med Björn Sollander, krigsförbandsdressör vid F 16. Den 13 augusti hölls en tyst minut på flygbassäkerhetsplutonen vid F 16.

– Det har varit en ära att få ha Gaston som arbetskollega och en väldigt god vän under alla dessa år, säger Björn Sollander.

LARZ KARLSSON/FÖRSVARSMAKTEN

I varje nummer av Försvarets Forum presenterar någon från Armémuseum ett av alla de föremål som finns i samlingarna. Här riktar textilkonservator Rebecka Karlsdotter strålkastaren mot ett magnifikt tält från Osmanska riket.

DET OSMANSKA TÄLTET

DET OSMANSKA TÄLTET som är utställt på Armémuseum är ett sekundärt krigsbyte från slaget vid Wien 1683, där det togs av sachsiska trupper för att sedan tas som krigsbyte av svenskarna, i slaget vid Kliszow 1702. Det skänktes till Armémuseum 1898 av Oscar II. Detta vackra och monumentala textila objekt är svårt att ställa ut i sin helhet, men en takdel av tältet är utställt på plan tre i krigsbytesrummet på Armémuseum. Som krigsbyten var de osmanska tälten attraktiva på grund av deras skönhet, färgprakt och format.

Tältet är tillverkat under sextonhundratalet och består av ett sammansatt inre och yttre tält. De konstfullt utförda applikationsbroderierna på det inre tältet är sydda som separata paneler med blomformade dekorationer som medaljonger och stiliserade pelare. Till största delen är tältet tillverkat av bomullstyg men även sidentyg och dekorationer av gyllenläder förekommer. Träpinnar liknande större duffelknappar är fastsydda med kraftigare garn i läderbitar på tältduken för att kunna sätta ihop delarna

med öglor på motsatt sida i ett sinnrikt system. Tältet har varit utställt med konstant belysning under många år, vilket bidragit till blekningen av textilien. Originalkulörerna kan ses där det tidigare suddigt dekorationer som fallit bort. Reparationer och konserveringar är utförda vid flera tillfällen under tältets tid i Sverige. Den sista större våldokumenterade konserveringen utfördes på Armémuseum under 1980-talet.◀

Text **Rebecka Karlsdotter**,
textilkonservator på Armémuseum

Tältet från den förlorande sidan i slaget vid Wien 1683 kom i svensk ägo 1702.

BILDEN

Foto: Maja Hansson/Amf 1

BÅTPOLARE

Enda stridsbåtsbesättningen i Amfibiekåren som bär blåkläder (aningen oklart varför) över återhämtning under Baltops i juni.

FÖRSVARSMAKTEN

Försvarets forum, SE-107 85 STOCKHOLM

BLI MIN FODERVÄRD!

Försvarets hundtjänstenhet (FHTE) har bland annat till uppgift att tillgodose de kontinuerligt tjänstgörande krigsförbanden och Polismyndigheten med lämpliga tjänstehundar.

FHTE föder med anledning av detta upp ca 35–40 kullar per år och dessa valpar placeras hos fodervärdar när valpen är 8 veckor gammal. När hunden nått 15–18 månaders ålder genomförs ett lämplighetstest som avgör om hunden har det som krävs för fortsatt tjänstgöring vid någon av myndigheterna.

FHTE söker ständigt nya fodervärdar och mer information kring att vara fodervärd finns på Försvarets hemsida.

Försvarets Hundtjänstenhet/Luftstridsskolan
www.forsvarsmakten.se/fhte
fodervard@mil.se

